

ਉਮਰਾਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ

ਉਮਰਾਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ

www.PunjabiLibrary.com

ਉਮਰੋਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ

ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਪੁਸਤਕਾਂ :

- ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫੀ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਵਿਯੋਗੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸੰਕਲਪ (ਆਲੋਚਨਾ), 2015
- ਰਾਂਝਣ ਮਾਹੀ (ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ), 2017.

ਉਮਰੋਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ

ਸਪਤਰਿਸ਼ੀ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

UMRON LANMI UDEEK

(Punjabi Short Stories)

by

Nishan Singh Rathaur (Dr.)

H.No. 1054/1, W.No. 15/A, Bhagwan Nagar Colony,

Pipli, Distt. Kurukshetra (HR). Pin-136131

Mob. 075892-33437, 098961-61534

Email. nishanrathaur@gmail.com

ISBN

978-93-86632-85-2

Edition 2017

© Author

Published by

Sapatrishi Publications

24/9, Industrial Area, Phase-2,

Near Tribune Chowk, Chandigarh.

094630-88272, 0172-5002591

E-mail:- sapatrishi94@gmail.com

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or any information storage and retrieval system, without permission in writing from the Publisher and Author.

ਸਮਰਪਣ

ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੋਇੰ
ਪਿੰਡ ਮਲਿਕਪੁਰ ਸਿੰਘਪੁਰਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ
ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ,
ਜਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾ ਸਾਹ ਲਿਆ,
ਜਿਸ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਖੇਡ ਕੇ ਜਵਾਨ ਹੋਇਆ।

ਤਤਕਰਾ

- ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ - ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ (ਡਾ.) 9
- ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ - ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ 11

- ਸਰਪੰਚ 13
- ਸ਼ਹੀਦ 19
- ਉਮਰੋਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ 25
- ਅਦਾਕਾਰਾ 34
- ਮੇਮ ਸਾਹਬ 37
- ਦੇਵ ਪੁਰਸ਼ 41
- ਅਧੂਰੇ ਸੁਪਨੇ 47
- ਸੌਦਾ 52
- ਬੇਨਾਮ ਰਿਸ਼ਤਾ 57
- ਕਉਣੁ ਜਾਣੈ ਪੀਰ ਪਰਾਈ 61
- ਗੁਡੀਆ 66
- ਕੰਨਿਆ-ਪੂਜਨ 73

- ਅੰਤਿਕਾ - ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ 76

ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ

ਡਾ. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਤੇ ਸਮੀਖਿਆਤਮਕ ਖੇਤਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਉੱਭਰਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਤਿਨਿੱਧ ਹਸਤਾਖਰ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਸੰਗਮ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਕੇ ਨਿਰੰਤਰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਇਸ ਲਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਲਗਭਗ ਪਿਛਲੇ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦੇ ਸੰਗਮ ਦੇ ਪਰਿਣਾਮ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਐਮ. ਏ. ਕਰਨ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਐਮ. ਫਿਲ. ਤੇ ਪੀਐੱਚ. ਡੀ. ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਝ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਫ਼ਰ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਭਾਰ ਹੇਠਾਂ ਆਪਣੀ ਪੀਐੱਚ. ਡੀ. ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਨਾਇਬ ਸੂਬੇਦਾਰ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਫੌਜ ਵਰਗੀ ਸਖ਼ਤ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਾਲੀ ਡਿਊਟੀ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਸਾਹਿਤਕ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੀਐੱਚ. ਡੀ. ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ- ਨਾਲ ਦੋ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫ਼ੀ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਵਿਯੋਗੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸੰਕਲਪ’ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਰਾਂਝਣ ਮਾਹੀ’ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 2015 ਅਤੇ 2017 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਦਾ ਹੱਥਲਾ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਉਮਰੋਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ ਉਸ ਦੀ ਤੀਜੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਜਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ। ਇਉਂ ਆਲੋਚਨਾ ਤੋਂ ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਤੋਂ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਵੱਲ ਮੁੜਨਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇ ਬਹੁ-ਪਾਸਾਰੀ ਹੋਣ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨਾਵਲ, ਨਾਟਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਧਾ ਵੱਲ ਵੀ ਵੱਧੇਗਾ। ਇਹ ਬੜਾ ਸ਼ੁਭ ਸ਼ਗਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦਾ

ਸੱਚ ਬਣੇਗਾ ਤੇ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਤੇ ਸਮੀਖਿਆਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਿੱਗਰ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹਸਤਾਖਰ ਬਣੇਗਾ।

ਹੱਥਲਾ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਉਮਰੋਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਉੱਪਰ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਲੇਠਾ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਬਾਰਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਬੜੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮਾਨਵੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨੂੰ ਟੁੰਬਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਉਪਰੰਤ ਜਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬੜਾ ਤਿੱਖਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਅਨੁਭਵ ਲੇਖਕ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪਾਸਾਰਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਇਉਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਲੇਖਕ ਉਸ ਵਿਚ ਆਪ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਤੇ ਵੰਨਸੁਵੰਨਤਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਸਮਾਜਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਫੌਜੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਗੁਰਬੱਤ, ਸਮਾਜਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸੰਗਤੀਆਂ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਪੁਲਿਸ, ਫੌਜ, ਸਿੱਖਿਆ ਆਦਿ ਵਿਚਲੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਅਨਾਚਾਰ, ਵਿੱਭਚਾਰ ਆਦਿ ਉੱਤੇ ਤਿੱਖੀਆਂ ਵਿਅੰਗਮਈ ਚੋਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨੂੰ ਟੁੰਬਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੋਚਣ ਲਾ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੀ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਅਤੇ ਸਫਲ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਗੁਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਡਾ. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਪਰਪੱਕ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਅਨੁਭਵ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਸਹਿਤ,

ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ (ਡਾ.)
ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ
ਸਾਬਕਾ ਡੀਨ, ਕਲਾ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ
ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ (ਹਰਿਆਣਾ)।

ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ

ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕਦੋਂ ਮੇਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਰੂਪ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਉਮਰੋਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਜਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਮਦ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਫ਼ਖ਼ਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਮਰੋਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ ਕਹਾਣੀ ਮੈਂ ਸ਼ਾਇਦ 2008 ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਸੀ ਪਰ ਦੂਜੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਲੇਖਨ ਸਥਾਨ, ਕਦੇ ਰੇਲਗੱਡੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਕਦੇ ਲੇਹ-ਲੱਦਾਖ਼ ਦੀਆਂ ਬਰਫ਼ੀਲੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਮੇਰੇ ਫ਼ੌਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸੁਣੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਸਾਥੀ ਜਦੋਂ ਫ਼ੌਜੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੂੰ-ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨ ਡਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿਵਿਲ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਪਰ ਫ਼ੌਜੀ ਜੀਵਨ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਪਾਤਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਜਵਾਨ ਹੀ ਹਨ।

ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਵਾਪਰੀ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਣਿਆ। ਉਮਰੋਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ ਕਹਾਣੀ ਉਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਪਾਤਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵੀ ਅਸਲ 'ਚ ਵਾਪਰ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਬਲਜਿੰਦਰ (ਕਹਾਣੀ 'ਉਮਰੋਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ' ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਪਾਤਰ) ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਹੁਣ ਪਾਠਕ ਹੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਿਭਾ ਛੱਡਿਆ ਹੈ।

ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਗਿਆਨੀ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਪਿਤਾ ਜੀ), ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਜੀ (ਮਾਤਾ ਜੀ), ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ (ਪਤਨੀ), ਅਸ਼ਨੂਰ ਸਿੰਘ, ਪਵਨੂਰ ਸਿੰਘ (ਬੇਟੇ), ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇੰਗਲੈਂਡ (ਭਰਾ), ਦਿਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਬੇਟੀ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕੌਰ ਸਿੰਘ,

ਬੇਟਾ ਦਰਸਗੁਰ ਸਿੰਘ, ਨਿੱਕੀ ਭੈਣ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ, ਸ੍ਰ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਿਆਮਤਪੁਰੀ, ਬੇਟੀ ਅਸ਼ਮੀਤ ਕੌਰ, ਬੇਟੀ ਮਨਸੀਰਤ ਕੌਰ, ਨਿੱਕੀ ਭੈਣ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਸ੍ਰ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਬੇਟੇ ਪਰਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੇਟੇ ਅਕਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਆਪ ਸਭ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀਆਂ ਹਨ।

ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਡੀਨ, ਕਲਾ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੱਟੀ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਰਿਣੀ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਵੱਡਮੁੱਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਹੌਸਲਾ-ਅਫਜ਼ਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੰਧਾਵਾ, ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਸਿੱਧੂ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਬੀਬੀਪੁਰੀਆ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਰਿਣੀ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਰ ਕਦਮ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਲਈ ਵੱਡ-ਮੁੱਲੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਉਮਰੋਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ 12 ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਵਿਸ਼ੇ ਪੱਖੋਂ ਹਰ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਤੇ ਆਮ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਅਜੋਕੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਹੀ ਤਸਵੀਰ ਪਾਠਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਮੈਂ ਸੁਝਵਾਨ ਪਾਠਕਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਉਮਰੋਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੀਮਤੀ ਸੁਝਾਅ ਮੈਨੂੰ ਭੇਜਣਗੇ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਲਈ ਮੇਰੀ ਹੌਸਲਾ-ਅਫਜ਼ਾਈ ਕਰਨਗੇ। ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਲਈ ਚੰਗੀ ਸੇਧ ਦੇਣਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਵਿਚ ਸਾਰਥਕ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾ ਸਕਾਂ।

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ

ਸਰਪੰਚ

ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਬੜੀ ਬੇਚੈਨੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਸਾਫ਼ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦਾ ਤੇ ਆਪਣਾ ਰੁਮਾਲ ਕੱਢ ਕੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਪਸੀਨੇ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਦਾ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਘਰਵਾਲੀ ਕਰਮ ਕੌਰ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ।

“ਕਰਮ ਕੁਰੇ... ਇੱਕ ਕੱਪ ਚਾਹ ਲਿਆਈਂ ਮੇਰੇ ਲਈ।”

“ਜੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਆਂ...।” ਉਸਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਕਰਮ ਕੌਰ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ।

ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਫਿਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗਾ। ਇੰਨੀ ਦੇਰ ਨੂੰ ਕਰਮ ਕੌਰ ਅੰਦਰੋਂ ਚਾਹ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਦੇਖ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ,

“ਕੀ ਗੱਲ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹੋ?”

“ਕੁਝ ਨਹੀਂ... ਬੱਸ ਐਵੇਂ ਹੀ।” ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੇ-ਧਿਆਨੇ ਜਿਹੇ ਨੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਨਹੀਂ ਜੀ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੈ...?” ਕਰਮ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲਿਆ ਸੀ।

“ਆਹ ਸਰਪੰਚੀ ਵਾਲਾ...!” ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਾਕ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕੀਤਾ।

“ਕੀ ਸਰਪੰਚੀ ਵਾਲਾ...?” ਕਰਮ ਕੌਰ ਅਸਲ ਗੱਲ ਜਾਨਣ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਸੀ।

“ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਰਮ ਕੁਰੇ... ਆਪਾਂ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਹਾਂ... ਪਰ ਐਤਕੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵਾਂ ਪੰਗਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।” ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਘਰਵਾਲੀ ਕਰਮ ਕੌਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਕਿਹੜਾ ਪੰਗਾ...?”

“ਐਤਕੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਗੀਜ਼ਰਵ ਪਿੰਡ ਐਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।”

“ਇਹ ਗੀਜ਼ਰਵ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੀ...?” ਕਰਮ ਕੌਰ ਨੂੰ ਗੱਲ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ।

“ਆਹੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਕੋਈ ਉੱਚੀ ਜਾਤ ਵਾਲਾ ਸਰਪੰਚ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਬਲਕਿ ਕੋਈ ਪੱਛੜੀ ਜਾਤ ਵਾਲਾ ਹੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਬਣੂ।” ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਆਪਣੀ ਘਰਵਾਲੀ ਕਰਮ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਗਲਤ ਹੋਇਆ... ਭਲਾ ਕੋਈ ਪੱਛੜੀ ਜਾਤ ਵਾਲਾ ਜੱਟਾਂ ਤੇ ਸਰਪੰਚੀ ਕਰੂਗਾ ਹੁਣ।” ਕਰਮ ਕੌਰ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

“ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।” ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ।

“ਚਲੋ ਕੋਈ ਨਾ... ਤੁਸੀਂ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ, ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਚਲਾ ਲਿਆ ਪੂਰੇ 10 ਸਾਲ, ਹੁਣ ਜਿਹੜਾ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰੇ ਸਰਪੰਚੀ... ਆਪਾਂ ਕੀ ਲੈਣਾ?” ਕਰਮ ਕੌਰ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਘਰਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹੀ।

“ਆਪਣੀ ਸਰਪੰਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜਾਵੇ... ਪਰ ਕੋਈ ਪੱਛੜੀ ਜਾਤ ਵਾਲਾ ਸਰਪੰਚ ਸਾਹਬ ਕਹਾਊ... ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਹਿ ਹੋਣਾ ਜੱਟਾਂ ਤੋਂ...!” ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਰਪੰਚੀ ਦੀ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਪੱਛੜੀ ਜਾਤ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਬਣਨ ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਸੀ।

“ਇਹ ਤਾਂ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਠੀਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ... ਪਰ ਚੰਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਮੂਹਰੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੀ ਵੱਸ ਚੱਲਦੈ?” ਕਰਮ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਚਲੋ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕੀ ਹੁੰਦੈ...।” ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਖੇਤਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ ਅਤੇ ਕਰਮ ਕੌਰ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਰੋਟੀ-ਟੁਕ ਕਰਨ ਲਈ ਚਲੀ ਗਈ।

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਇਸ ਮੁਸੀਬਤ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ- ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

“ਆਹ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਨਿਕੰਮੀ ਹੈ... ਬਈ ਕੋਈ ਪੁੱਛਣ ਆਲਾ ਹੋਵੇ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਸਰਪੰਚ ਵੀ ਤਾਂ ਜੱਟ ਹੀ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ... ਕੋਈ ਕੰਮੀ ਕਿਵੇਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ?” ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਕੱਢਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਬਈ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਇਹਨਾਂ ਕੰਮੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਹੈ... ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਪੁੱਛਦਾ ਹੁਣ।” ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਗੁਬਾਰ ਨੂੰ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

“ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਠੀਕ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ... ਪਰ ਐਤਕੀ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਵਾਲਾ ਹੀ ਬਣੂ ਅਤੇ ਜੱਟਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੂ।” ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਲਹਿਜੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ।

ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸਾਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰ ਹੀ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਕਰਮ ਕੌਰ ਸਭ ਲਈ ਚਾਹ ਬਣਾ ਲਿਆਈ। ਸਭ ਨੇ ਚਾਹ ਵਾਲੇ ਗਿਲਾਸ ਫੜ ਲਏ ਅਤੇ ਸਰਪੰਚੀ ਦੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਫਿਰ ਚੱਲ ਪਈਆਂ।

“ਸਰਪੰਚ ਸਾਹਬ, ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਤਾਂ ਕੱਢਣਾ ਹੀ ਪਊ, ਭਾਵੇਂ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਵੇ।” ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਾਹ ਦਾ ਘੁੱਟ ਭਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਚਲੋ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ...!!!” ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੱਠੀ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ।

ਉਹ ਸਾਰੇ ਅਜੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰ ਹੀ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦਾ ਨੌਕਰ (ਸੀਰੀ) ਨੇਕਾ ਦੁੱਧ ਦੀ ਭਰੀ ਬਾਲਟੀ ਲੈ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਰਮ ਕੌਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ,

“ਸਰਦਾਰਨੀ ਜੀ, ਸਸ ਰੀ ਕਾਲ...।”

“ਸਸ ਰੀ ਕਾਲ...।” ਕਰਮ ਕੌਰ ਨੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਜੀ, ਆਹ ਦੁੱਧ ਫੜ ਲਉ...।” ਨੇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੁੱਧ ਵਾਲੀ ਬਾਲਟੀ ਕਰਮ ਕੌਰ ਨੂੰ ਫੜਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਅੱਜ ਬੜੀ ਦੇਰ ਲਾ 'ਤੀ ਨੇਕਿਆ?” ਕਰਮ ਕੌਰ ਨੇ ਨੇਕੇ ਤੋਂ ਦੇਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਜੀ, ਨਿੱਕੀ (ਇੱਕ ਸਿੰਗੀ) ਮੱਝ ਨੇ ਦੇਰ ਕਰਵਾ 'ਤੀ... ਸਵੇਰ ਦੀ ਤੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ... ਹੁਣ ਜਾ ਕੇ ਦੁੱਧ ਕੱਢਿਆ।” ਨੇਕੇ ਨੇ ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਕਰਮ ਕੌਰ ਨੂੰ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ,

“ਠੀਕ ਹੈ...।” ਕਰਮ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਚੰਗਾ ਸਰਦਾਰਨੀ ਜੀ, ਮੈਂ ਚੱਲਦਾਂ...।”

“ਠੀਕ ਹੈ... ਡੰਗਰ ਸ਼ਾਮੀਂ ਅੰਦਰ ਬੰਨ ਦੇਵੀਂ ਤੇ ਮੋਟਰ ਤੇ ਹੀ ਪੈ ਜਾਵੀਂ ਰਾਤੀਂ।”

“ਜੀ...।”

ਨੇਕਾ ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਜਿੱਥੇ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਬੈਠੇ ਸਰਪੰਚੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

“ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਸਸ ਰੀ ਕਾਲ।” ਨੇਕੇ ਨੇ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ।

ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਦੋਂ ਨਜ਼ਰ ਘੁਮਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਨੇਕੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਉਸਦੀ ਸੋਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਸਦੀਆਂ

ਨਜ਼ਰਾਂ ਅਚਾਨਕ ਚਮਕ ਉੱਠੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਗੁਆਚੀ ਚੀਜ਼ ਲੱਭ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਨੇਕੇ ਦੀ ਸਸ ਰੀ ਕਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਜੁਆਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇੰਨੀ ਦੇਰ ਨੂੰ ਨੇਕਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸਨੇ ਫਿਰ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ,

“ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਸਸ ਰੀ ਕਾਲ...।”

ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਟੁੱਟ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਅੱਬੜਵਾਹੇ ਬੋਲਿਆ,
“ਸਸ ਰੀ ਕਾਲ... ਸਸ ਰੀ ਕਾਲ।”

“ਕੀ ਗੱਲ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹੋ?” ਨੇਕੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਦੇਖ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਨੇਕਿਆ!”

“ਨਾ ਜੀ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੈ... ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁਸ਼ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਪਰ ਅੱਜ ਬੜੇ ਮਾਯੂਸ ਜਾਪਦੇ ਹੋ...।” ਨੇਕੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਜਾਪਦਾ ਸੀ।

“ਹਾਂ ਨੇਕਿਆ, ਬੜੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਆਣ ਪਈ ਹੈ ਸਿਰ ਤੇ...।”

“ਕੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ...?”

ਇੰਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਕਰਮ ਕੌਰ ਵੀ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਨੇਕੇ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਸੁਣਾਈ। ਨੇਕਾ ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੋਲਿਆ,

“ਇਹ ਤਾਂ ਜੀ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਕੀਤਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ... ਭਲਾ ਜੇ ਸਰਦਾਰੀਆਂ ਜੱਟ ਨਾ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੌਣ ਕਰੂਗਾ...?” ਨੇਕੇ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬੁਰਾ ਲੱਗਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਸਰਪੰਚ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ।

“ਉਹ ਤਾਂ ਤੂੰ ਸਮਝ ਰਿਹੈਂ ਨੇਕਿਆ... ਸਰਕਾਰ ਚੰਦਰੀ ਨੂੰ ਕੌਣ ਸਮਝਾਵੇ।” ਕਰਮ ਕੌਰ ਨੇ ਨੇਕੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਟੋਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਊ ਸਰਦਾਰਨੀ ਜੀ...?” ਨੇਕਾ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

“ਇਸ ਵਾਰ ਤੈਨੂੰ ਨਾ ਸਰਪੰਚ ਬਣਾ ਦਈਏ ਨੇਕਿਆ...।” ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਮੈਂ...।”

ਨੇਕਾ ਉੱਠ ਕੇ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇੱਕ ਇਹੋ ਸ਼ਬਦ ਨਿਕਲਿਆ।

“ਹਾਂ ਨੇਕ ਸਿਆਂ ਇਸ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਕਿਸੇ ਪੱਛੜੀ ਜਾਤ

ਵਾਲੇ ਨੇ ਹੀ ਬਣਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸਰਪੰਚ ਤੈਨੂੰ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਨਾਲੇ ਸਰਪੰਚੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਹੀ ਰਹੂਗੀ।” ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਨੇਕੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਪਰ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਗੁਲਾਮ ਹਾਂ... ਕਈ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਖੇਤਾਂ/ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ... ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ... ਮੈਂ ਸਰਪੰਚ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹਾਂ?” ਨੇਕੇ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਪਸੀਨੇ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਸਾਫ਼ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ।

“ਉਏ ਮੂਰਖਾ, ਤੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਗਜ਼ੀ ਸਰਪੰਚ ਬਣਨਾ ਹੈ, ਅਸਲ ਸਰਪੰਚੀ ਤਾਂ ਜੱਟ ਹੀ ਕਰੂਗਾ।” ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਪਰ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਇੱਕ ਧੋਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਰਦਾਰ ਜੀ...।”

“ਤੈਨੂੰ ਧੋਲਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿਸ ਨੇ ਹੈ...?”

“ਪਰ...!”

“ਪਰ- ਪੁਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ... ਕੱਲ ਸਵੇਰੇ ਕਾਗਜ਼ ਭਰਨੇ ਨੇ ਤੇਰੇ ਸਰਪੰਚੀ ਦੇ... ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਸਾਡਾ... ਸਵੇਰੇ ਆ ਜਾਵੀਂ ਹਵੇਲੀ... ਫਿਰ ਕਚਹਿਰੀ ਜਾ ਕੇ ਕਾਗਜ਼ ਭਰ ਦੇਵਾਂਗੇ।” ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਨੇਕੇ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ ਸਰਦਾਰ ਜੀ...।” ਹੁਣ ਤੱਕ ਨੇਕਾ ਹਾਰ ਮੰਨ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਉੱਠਿਆ ਤੇ ਡੰਗਰਾਂ ਦੇ ਬਰਾਂਡੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਨੇਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਰਪੰਚੀ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਲਈ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਬਰਸਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪੈਸੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨੇਕ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਘਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਲੱਭੂ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਢੋਲ ਦੀ ਥਾਪ ਤੇ ਡੰਗੜੇ ਪਾਏ ਗਏ। ਸ਼ਰਾਬ ਵੰਡੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਖੇਡ ਰਾਹੀਂ ਸਰਪੰਚੀ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ।

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨੇੜਲੇ ਸਾਥੀ ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਜੱਟ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਮਸਤ ਸਨ ਅਤੇ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਫਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

“ਬਈ, ਸੰਧੂ ਸਾਹਬ... ਕਮਾਲ ਕਰ 'ਤੀ, ਸਰਪੰਚੀ ਵੀ ਘਰੇ ਰਹਿ ਗਈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਮੂਰਖ ਬਣਾ 'ਤਾ।” ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਇਹ ਤਾਂ ਬਈ... ਦਿਮਾਗੀ ਬੰਦਾ ਐ ਬਾਹਲਾ।” ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਛੱਡੋ ਯਾਰ ਤੁਸੀਂ ਪੈਂਗ ਲਾਓ...।” ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪਈ ਬੋਤਲ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਪੈਂਗ ਤਾਂ ਲਾਉਣਾ ਹੀ ਹੈ ਆਪਾਂ ਸਰਪੰਚ ਸਾਹਬ... ਪਰ ਨਹੀਂ ਰੀਸਾਂ ਥੋਡੀਆਂ।” ਨਾਜ਼ਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੇਰ ਉਸੇ ਹੀ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ।

ਉਹ ਸਾਰੇ ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਨੇਕਾ ਦੁੱਧ ਦੀ ਬਾਲਟੀ ਲੈ ਕੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਕਰਮ ਕੌਰ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ,

“ਸਰਦਾਰਨੀ ਜੀ, ਦੁੱਧ ਫੜ ਲਉ।”

“ਅੰਦਰ ਹੀ ਰੱਖ ਦੇ ਨੇਕਿਆ...।” ਕਰਮ ਕੌਰ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ।

ਨੇਕਾ ਦੁੱਧ ਦੀ ਬਾਲਟੀ ਅੰਦਰ ਰੱਖ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਡੰਗਰਾਂ ਦੇ ਬਰਾਂਡੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਮੁੜਨ ਲੱਗਾ।

“ਉਏ ਸਰਪੰਚਾ... ਡੰਗਰਾਂ ਦਾ ਗੋਹਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਆਵੀਂ ਅੱਜ...?” ਤਾਂ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲੋਰ ਵਿਚ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ,

“ਜੀ...।” ਨੇਕੇ ਨੇ ਮੱਠੀ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ।

ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਹੱਸ ਪਏ ਅਤੇ ਨੇਕਾ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਫ਼ ਕਰਦਾ ਡੰਗਰਾਂ ਦੇ ਬਰਾਂਡੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਿਆ।

ਸ਼ਹੀਦ

ਅਰਪਿਤਾ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਉਸਦੇ ਬੇਟੇ ਅਰਮਾਨ ਦਾ ਚੌਥਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਆਫ਼ਿਸ ਤੋਂ ਵੀ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਉਹ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਹੀ ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਘਰ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਗਮਲੇ ਰੱਖਵਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਪਰਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਲਏ ਸਨ। ਬੰਗਲੇ ਨੂੰ ਰੰਗ-ਰੋਗਨ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਅਰਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕੰਮ ਨਿਪਟਾਉਂਦਿਆਂ ਦੁਪਹਿਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਕੰਮ ਬਾਕੀ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਅਰਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਿਆਰੀ ਵੀ ਕਰਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰੋਂ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਵੀ ਕਰਨੀ ਸੀ।

“ਮੰਮਾ, ਅਰਮਾਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ... ਮੈਂ ਬਿਊਟੀ ਪਾਰਲਰ ਜਾ ਆਵਾਂ, ਨਾਲੇ ਬਾਜ਼ਾਰੋਂ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਵੀ ਕਰਨੀ ਹੈ।” ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਮੰਮੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਦੋਹਤੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ।

“ਠੀਕ ਏ ਪੁੱਤਰ... ਛੇਤੀ ਆ ਜਾਵੀਂ... ਤੇਰੇ ਬਾਅਦ ਅਰਮਾਨ ਬਹੁਤ ਤੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਮੈਨੂੰ...” ਅਰਪਿਤਾ ਦੀ ਮੰਮੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਹਤੇ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਗਾਉਂਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮੰਮਾ, ਉਹ ਅਜੇ ਬੱਚਾ ਏ... ਹਾਂ ਸੱਚ, ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਘਰ ਪਾਰਟੀ ਏ... ਮੈਂ ਕਾਫੀ ਮਹਿਮਾਨ ਸੱਦੇ ਨੇ... ਤੁਸੀਂ ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਵਾ ਦਿਓ।” ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਚਲੀ ਗਈ।

ਅਰਪਿਤਾ ਦੀ ਮੰਮੀ ਨੇ ਪੂਰੇ ਘਰ ਦੀ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਪਾਰਕ ਦੀਆਂ ਕਿਆਰੀਆਂ ਸਾਫ਼ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ, ਕਿਚਨ ਦੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਵੀ ਝਾੜੂ ਲਗਵਾ ਦਿੱਤਾ।

ਬੰਗਲੇ ਦੇ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਟੈਂਟ ਲਗਵਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕੁਰਸੀਆਂ-ਮੇਜ਼ ਵੀ ਸਜਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਲਾਈਟ ਵਾਲੇ ਮਿਸਤਰੀਆਂ ਨੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੇ ਬਲਬ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਬੰਗਲੇ ਦੇ ਮੇਨ ਗੇਟ ਤੇ ਵੱਡੀ ਲਾਈਟ ਫਿੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਕਿ ਸੜਕ ਤੱਕ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਰਪਿਤਾ ਐੱਸ.ਡੀ.ਐੱਮ. ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇ ਤੇ ਤੈਨਾਤ

ਸੀ ਪਰ ਮਾਂ ਤਾਂ ਮਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਚਾਹੇ ਐੱਸ.ਡੀ.ਐੱਮ. ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਆਮ ਘਰੇਲੂ ਔਰਤ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਤੇ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਆਫਿਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਉਸਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡੀ.ਸੀ. ਸਾਹਬ, ਐੱਸ.ਪੀ. ਸਾਹਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਅਰਪਿਤਾ ਛੇਤੀ ਹੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਘਰ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਆਈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਇੰਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ (ਅਰਪਿਤਾ ਦਾ ਪਤੀ) ਵੀ ਘਰ ਆ ਗਿਆ।

“ਲੱਗਦੈ ਇਸ ਵਾਰ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ...?” ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਨੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਅਰਪਿਤਾ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਜੀ ਜਨਾਬ, ਪੁੱਤਰ ਕਿਸਦਾ ਹੈ?” ਅਰਪਿਤਾ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਠੀਕ ਹੈ, ਐੱਸ.ਡੀ.ਐੱਮ. ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਵੱਡੀ ਨਾ ਹੋਵੇ...?” ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਨੇ ਵੀ ਮਖੌਲ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਰਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਐੱਸ.ਡੀ.ਐੱਮ. ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਡੀ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀ ਇਕੱਲਾ ਪੁੱਤ ਹੈ ਅਰਮਾਨ...!” ਅਰਪਿਤਾ ਨੇ ਵੀ ਉਸੇ ਲਿਹਾਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ।

“ਬਈ, ਘਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਵਰਫੁਲ ਐੱਸ.ਡੀ.ਐੱਮ. ਸਾਹਿਬਾ ਹੀ ਨੇ... ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ... ਕਈ ਵਾਰ।” ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਨੇ ਹਲਕੇ-ਫੁਲਕੇ ਮੂਡ 'ਚ ਅਰਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਝੂਠੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦੇ... ਕਦੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤੁਹਾਡੀ ਸੁਣਵਾਈ...!!!”

“ਸਰਕਾਰ ਸਾਹਮਣੇ... ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਕੀ ਔਕਾਤ...!” ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਬੜੇ ਡਰਾਮੇਬਾਜ਼ ਹੋ ਤੁਸੀਂ... ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਮਹਿਕਮੇ 'ਚ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਡਰਾਮਾ ਕੰਪਨੀ 'ਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।” ਅਰਪਿਤਾ ਨੇ ਹਾਰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਚਲੋ ਛੱਡੋ ਸਰਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ... ਇੱਕ ਕੱਪ ਚਾਹ ਪਿਆਓ... ਇਸ ਨਾਚੀਜ਼ ਨੂੰ।” ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਠੀਕ ਏ... ਤੁਸੀਂ ਬੈਠੋ ਮੈਂ ਚਾਹ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆਈ।” ਅਰਪਿਤਾ ਚਾਹ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਚਨ ਵੱਲ ਚਲੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਪਈ ਅਖ਼ਬਾਰ ਪੜ੍ਹਣ ਲੱਗਾ।

ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਅਰਪਿਤਾ ਚਾਹ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਚਾਹ ਪੀਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

“ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਕੌਣ-ਕੌਣ ਆ ਰਹੇ ਨੇ...?” ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਨੇ ਅਰਪਿਤਾ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਡੀ.ਸੀ. ਸਾਹਬ, ਐੱਸ.ਪੀ. ਸਾਹਬ ਨੂੰ ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ... ਆਪਣੇ ਆਫਿਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਫੋਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।” ਅਰਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਚਲੋ ਠੀਕ ਹੈ... ਡਾਕਟਰ ਸੇਠੀ ਨੂੰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ ਫੋਨ।” ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਡਾਕਟਰ ਰਮੇਸ਼ ਸੇਠੀ ਨੂੰ ਸੱਦੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਅਰਪਿਤਾ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਕਰ ਦਿਓ ਫੋਨ... ਦੋਸਤ ਵੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਹੀ ਹੈ ਡਾਕਟਰ ਸੇਠੀ।”

“ਠੀਕ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਫੋਨ ਉਸ ਨੂੰ... ਤੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਪਾਰਟੀ ਲਈ।”

“ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੋਨ ਕਰ ਚੁਕੀ ਹਾਂ...।” ਅਰਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਠੀਕ ਹੈ... ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦੋ-ਚਾਰ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਫੋਨ।”

“ਜੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੋ।”

ਉਹ ਅਜੇ ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਹੀ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਅਰਪਿਤਾ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਸਰਕਾਰੀ ਟੈਲੀਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜੀ। ਅਰਪਿਤਾ ਨੇ ਫੋਨ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ।

“ਕੀ ਹੋਇਆ ਅਰਪਿਤਾ...?” ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਰਪਿਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਦੇਖ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਕੁਝ ਨਹੀਂ...!”

“ਕੋਈ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੈ...?”

“ਸਿਆਪਾ...! ਇਸ ‘ਫੌਜੀ’ ਨੇ ਵੀ ਅੱਜ ਹੀ ਮਰਨਾ ਸੀ।” ਅਰਪਿਤਾ ਨੇ ਬੜੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

“ਕਿਹੜੇ ਫੌਜੀ ਨੇ...?” ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਅਰਪਿਤਾ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਕੋਈ ਫੌਜੀ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਡੈਡ ਬਾਡੀ ਉਸਦੇ ਪਿੰਡ ਆ ਰਹੀ ਹੈ... ਡੀ.ਸੀ. ਸਾਹਬ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਮੇਰੇ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ...।” ਅਰਪਿਤਾ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ।

“ਇਹ ਤਾਂ ਬੁਰਾ ਹੋਇਆ... ਘਰ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੇਰੀ ਡਿਊਟੀ...!” ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਨਾ ਕੀਤੀ।

“ਹਾਂ...!” ਅਰਪਿਤਾ ਸੱਚਮੁਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ।

“ਡੀ.ਸੀ. ਸਾਹਬ ਨੂੰ ਕੁਝ ਤਾਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ... ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ...” ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

“ਇਹ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸੋਚਣਾ ਹੈ... ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਤਾਂ ਮੁਸੀਬਤ ਆਣ ਪਈ।” ਅਰਪਿਤਾ ਡੀ.ਸੀ. ਸਾਹਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਉਸ ਫੌਜੀ ਦੇ ‘ਅੱਜ’ ਮਰਨ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੁਖੀ ਸੀ।

ਅਰਪਿਤਾ ਦੁਖੀ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਸੀ ਪਰ ਡੀ.ਸੀ. ਸਾਹਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਟਾਲਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਫੌਜੀ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਉਸਨੇ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੀ ਸਾੜੀ ਲਗਾ ਲਈ ਅਤੇ ਭਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਗੱਡੀ ਤੇ ਉਸ ਸ਼ਹੀਦ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਈ ਜਿਹੜਾ ਅੱਜ ਹੀ ਬਾਰਡਰ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨਾਲ ਲੜਦਾ ਹੋਇਆ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼ਹੀਦ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਹੁੰਚੀ। ਸ਼ਾਮ ਦੇ 6 ਵੱਜ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਅਰਪਿਤਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਘੜੀ ਤੇ ਟਾਈਮ ਦੇਖਦੀ ਤੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਸ਼ਹੀਦ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਨੂੰ ਕੋਸਣ ਲੱਗਦੀ।

“ਇਸ ਨੇ ਵੀ ਅੱਜ ਹੀ ਮਰਨਾ ਸੀ... ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮਜ਼ਾ ਹੀ ਖਰਾਬ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।”

ਸ਼ਹੀਦ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਦੇ ਪਿੰਡ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਜ਼ੂਮ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ‘ਸ਼ਹੀਦ ਫੌਜੀ ਅਮਰ ਰਹੇ’ ਅਤੇ ‘ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਕੀ ਜੈ’ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਲੋਕਲ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਤੋਂ ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਆ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇੰਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਸੀ। ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦੀਆਂ ਪਰ ਉਸਦੇ ਹੰਝੂ ਰੁਕਣ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੈ ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਸੁਣ ਕੇ ਅਰਪਿਤਾ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਦਰਦ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਛੇਤੀ ਹੀ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੇਟੇ ਅਰਮਾਨ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ।

ਸ਼ਹੀਦ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਦਾ ਛੇ ਸਾਲ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਉਸਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਚਿੰਬੜ ਕੇ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾ ਨੂੰ ਉੱਠਣ ਲਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਪਾਪਾ... ਉੱਠੋ, ਪਾਪਾ... ਉੱਠੋ... ਤੁਸੀਂ ਬੋਲਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?”

“ਪਾਪਾ... ਤੁਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੌਕਲੇਟ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ... ਮੇਰੀ ਚੌਕਲੇਟ ਕਿੱਥੇ ਹੈ...? ਮੇਰੇ ਖਿਡੌਣੇ ਕਿੱਥੇ ਨੇ?”

ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਪੂਰਾ ਪਿੰਡ ਰੋਣ ਲੱਗਾ, ਹਰ ਅੱਖ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਸਨ, ਕੀ ਮਰਦ ਤੇ ਕੀ ਔਰਤ? ਪਰ ਅਰਪਿਤਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਗੁਆਚੀ ਹੋਈ ਕੋਲ ਖੜੀ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਪਿਤਾ ਮੁੜ ਕੇ ਕਦੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਣ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ।

ਸ਼ਹੀਦ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਭੁੱਬਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਵਾਨ ਪੁੱਤ ਬਾਰਡਰ ਤੇ ਲੜਦਾ ਹੋਇਆ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਅਰਪਿਤਾ ਤਾਂ ਡੀ.ਸੀ. ਸਾਹਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਬੱਝੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਦੇ ਘਰ ਆਈ ਸੀ।

“ਹਾਏ ਰੱਬਾ... ਕਦੋਂ ਖਤਮ ਹੋਊ ਇਹ ਡਰਾਮਾ?” ਅਰਪਿਤਾ ਲੇਟ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ਹੀਦ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਹੰਝੂ ਵਹਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅਰਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਸਹਿਜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਅਰਮਾਨ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ... ਕਿ ਮੰਮਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ ਪਾਰਟੀ 'ਚ?... ਪਰ ਉਸ ਵਿਚਾਰੇ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕੀ 'ਨਾਟਕ' ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।” ਉਹ ਅਜੇ ਇਹਨਾਂ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਆਚੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ,

“ਮੈਡਮ, ਡੈਡ ਬਾਡੀ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਲੈ ਚੱਲੇ ਹਨ।”

“ਅੱਛਾ...!”

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਅਰਪਿਤਾ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਚਲੋ ਇਸ ਡਰਾਮੇ ਤੋਂ ਹੁਣ ਛੇਤੀ ਹੀ ਖਹਿੜਾ ਛੁੱਟੇ। ਉਹ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਨਾਲ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਈ। ਉਹ ਕਾਹਲੀ-ਕਾਹਲੀ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਅੱਗੇ-ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਪਈ, ਜਿਵੇਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾ ਕੇ ਇੱਥੋਂ ਦੌੜ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ‘ਸ਼ਹੀਦ ਫੌਜੀ ਅਮਰ ਰਹੇ’ ਅਤੇ ‘ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਕੀ ਜੈ’ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਉਂਦੀ ਤੁਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸ਼ਹੀਦ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਫੌਜੀ ਦੀ ਚਿਤਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਚਿਤਾ ਉੱਪਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਫੌਜੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਫੌਜੀ ਧੁਨ ਵਜਾਈ ਅਤੇ ਹੱਥਿਆਰ ਪੁੱਠੇ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਜਵਾਨ ਨੂੰ ਆਖ਼ਰੀ ਸਲਾਮੀ ਦਿੱਤੀ। ਫੌਜੀ ਬੈਂਡ ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸੋਗਮਈ ਧੁਨ ਵੱਜੀ। ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਹਰ ਅੱਖ ਨਮ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਐੱਸ.ਡੀ.ਐੱਮ. ਅਰਪਿਤਾ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਦੀ

ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ,

“ਮੈਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ... ਇਹ ਸ਼ਹੀਦ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈ... ਇਹ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮਾਣ ਹੈ... ਸਾਨੂੰ ਫ਼ਖ਼ਰ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਗਾ ਕੇ ਮਾਤ-ਭੂਮੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ... ਇਸ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਤੱਕ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ... ਜੈ ਹਿੰਦ!”

ਅਰਪਿਤਾ ਨੇ ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਸਲੂਟ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼ਹੀਦ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨੇ ਉਸਦੇ ਛੇ ਸਾਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਗੋਦੀ ਚੁੱਕਿਆ ਤਾਂ ਨਿੱਕਾ ਬੱਚਾ ਉੱਚੀ- ਉੱਚੀ ਰੋਣ ਲੱਗਾ।

“ਮੈਂ ਪਾਪਾ ਨੂੰ ਅੱਗ ਨਹੀਂ ਲਾਵਾਂਗਾ... ਚਾਚੂ ਮੇਰੇ ਪਾਪਾ ਨੂੰ ਨਾ ਸਾੜੋ... ਮੇਰੇ ਪਾਪਾ ਨੂੰ ਨਾ ਸਾੜੋ... ਇਹ ਹੁਣੇ ਉੱਠ ਪੈਣਗੇ... ਚਾਚੂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਾੜੋ... ਪਾਪਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦਰਦ ਹੋਵੇਗਾ... ਮੇਰੇ ਪਾਪਾ... ਪਿਆਰੇ ਪਾਪਾ... ਉੱਠੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾੜ ਦੇਣਗੇ... ਪਾਪਾ ਉੱਠੋ... ਮੇਰੇ ਪਾਪਾ।” ਇਹ ਬੋਲਦਿਆਂ ਬੱਚਾ ਭੁੱਬਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੱਚੇ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਬੋਲਾਂ ਨੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਰ ਸ਼ਖਸ ਨੂੰ ਰੋਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਪਰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਹੀਦ ਫੌਜੀ ਦਾ ਛੇ ਸਾਲ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੜ ਰਹੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਖੀਆਂ ਤੋਂ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਝੜੀ ਵਹਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਿਆਰੇ ਪਾਪਾ ਨੂੰ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਾਪਾ ਨੇ ਮੁੜ ਕੇ ਕਦੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਐੱਸ.ਡੀ.ਐੱਮ. ਅਰਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਣ ਨੂੰ ਕਾਹਲੀ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਹੀਦ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਦਾ ਸਰੀਰ ਬਲਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਧੂ-ਧੂ ਕੇ ਸੜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਐੱਸ.ਡੀ.ਐੱਮ. ਅਰਪਿਤਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਲਈ ਜਾ ਚੁਕੀ ਸੀ।

ਉਮਰੋਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ

(ਅਸਲ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕਹਾਣੀ)

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਜੀਤਾ ਦੋ ਕਿੱਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਵਾਉਣੀ ਉਸਦਾ ਸੁਪਨਾ ਸੀ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਕੇ ਵੱਡਾ ਅਫ਼ਸਰ ਬਣੇ।

“ਕਿਤੇ ਉਹ ਵੀ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੀ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ।” ਜੀਤਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਅਕਸਰ ਹੀ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਦੇ ਗੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣ ਦਿੰਦਾ। ਜੀਤੇ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਮ ਤਾਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੀ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਆਮ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਜੀਤਾ ਕਹਿ ਕੇ ਹੀ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਸਨ।

ਜੀਤੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਬਲਜਿੰਦਰ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਵੱਡੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੀਤੇ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੀਤਾ ਆਪਣੀ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਬਲਜਿੰਦਰ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਜੀਤੇ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ।

“ਹੋਰ ਬਈ ਜੀਤਿਆ, ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ ਤੇਰੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ...?” ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੱਥ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਤਾਏ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੀਤੇ ਤੋਂ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਤਾਇਆ ਠੀਕ ਹੈ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਐੱਮ.ਏ. ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹੈ ਆਪਣਾ ਬਲਜਿੰਦਰ।” ਜੀਤੇ ਨੇ ਮਾਣ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਤਾਏ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਵੱਡਾ ਅਫ਼ਸਰ ਲੱਗ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ ਉੱਚਾ ਕਰ ਦਊ ਤੇਰਾ ਬਲਜਿੰਦਰ।” ਰੁਲਦੂ ਅਮਲੀ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲੋਰ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ।

“ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਸਦਕਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਜ਼ਰੂਰ ਵੱਡਾ ਅਫ਼ਸਰ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰੇਗਾ।” ਜੀਤੇ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜੀਤੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਹੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਗੁਣ ਬਲਜਿੰਦਰ ਨੇ ਐੱਮ.ਏ. ਪਾਸ ਕਰ ਲਈ। ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਬਲਜਿੰਦਰ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਪਰ ਬਿਨਾ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਤੋਂ ਨਾਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਹੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਪਰ ਉਹ ਹਾਰ ਨਾ ਮੰਨਦਾ। ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਫ਼ਾਰਮ ਭਰਦਾ, ਸਕੂਲਾਂ-ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿੰਦਾ ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇੱਕ ਤਾਂ ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਮਿਲਣਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ 'ਤੇ ਖ਼ਰਾ ਨਾ ਉਤਰਨਾ, ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦਾ ਹੌਂਸਲਾ ਜੁਆਬ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਚੁੱਪਚਾਪ ਅਤੇ ਉਦਾਸ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਨਾ ਕਰਦਾ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀਤੇ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵੀ ਟੁੱਟਣ ਲੱਗੇ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਵਿਅਰਥ ਜਾਪਦੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਜਦੋਂ ਜੀਤੇ ਤੋਂ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਈ ਜੁਆਬ ਨਾ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ ਚੁੱਪਚਾਪ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆ ਜਾਂਦਾ।

“ਬਲਜਿੰਦਰ ਕਿਤੇ ਲੱਗਾ ਨਹੀਂ...?” ਤਾਈ ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਲਿਆ।

“ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਕਿਸਮਤ ਹੀ ਮਾੜੀ ਆ ਤਾਈ... ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਤਾਂ ਬਥੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਪਰ ਬਿਨਾ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਿੱਥੇ ਮਿਲਦੀਆਂ ਨੇ...?” ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਦਰਦ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਤਾਈ ਨੂੰ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਧੀਏ... ਦਿਲ ਹੌਲਾ ਨਾ ਕਰ, ਰੱਬ ਆਪਣੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣੇਗਾ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲੇਗੀ, ਉਹ ਵੱਡਾ ਅਫ਼ਸਰ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣੇਗਾ।” ਤਾਈ ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੌਂਸਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਬਲਜਿੰਦਰ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਪੁੱਤ ਕੋਈ ਗੱਲ ਬਣੀ ਨੌਕਰੀ ਵਾਲੀ ਕਿ ਨਹੀਂ...?” ਬਲਜਿੰਦਰ ਨੇ ਨਾਮੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀਆਂ ਗਿੱਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਹੌਂਸਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਹ ਬੋਲੀ।

“ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਤ... ਤੂੰ ਦਿਲ ਹੌਲਾ ਨਾ ਕਰ... ਪਰਮਾਤਮਾ ਆਪੇ ਭਲੀ ਕਰੇਗਾ।”

ਸਮਾਂ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਬਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਡਿੱਗਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੀਤਾ ਵੀ ਹੁਣ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਘੱਟ ਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਉੱਥੇ ਨਾ ਬੈਠਦਾ ਅਤੇ ਚੁੱਪਚਾਪ ਘਰ ਆ ਜਾਂਦਾ।

ਸ਼ਹਿਰ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਬੈਠਿਆਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਅਖ਼ਬਾਰ ਤੇ ਪਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ 'ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮੇਰਿਕਾ ਜਾ ਕੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਕਮਾਓ'। ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਦੂਰ ਭੱਜ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਬਲਜਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ 'ਬਾਹਰ' ਜਾਣ ਲਈ ਸੋਚਿਆ। ਉਹ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸੋਚਦਾ ਉਸਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵੱਧਦੀ ਜਾਂਦੀ। ਉਸਨੇ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਸੁਰਜੀਤ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ,

“ਕਿਉਂ ਬਈ, ਸੁਰਜੀਤ ਤੇਰਾ ਕੀ ਖਿਆਲ ਹੈ 'ਬਾਹਰ' ਜਾਣ ਬਾਰੇ?”

“ਗੱਲ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੈ ਬਲਜਿੰਦਰ ਕਿ ਆਪਾਂ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਚਲੇ ਜਾਈਏ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਵੀ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤਾਂ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਇਸ ਲਈ ਆਪਾਂ 'ਬਾਹਰ' ਜਾ ਕੇ ਪੈਸਾ ਕਮਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।” ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਵੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਪਾਂ ਵੀ ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਰ ਚੱਲੀਏ...?” ਬਲਜਿੰਦਰ ਜਿਵੇਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲਈ ਕਾਹਲਾ ਸੀ।

“ਇਹ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ...।” ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਵੀ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

“ਆਪਾਂ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੇ ਬੇਬੇ-ਬਾਪੂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।” ਬਲਜਿੰਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਠੀਕ ਹੈ...।” ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਖੁਸ਼ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਪੁੱਛਿਆ,

“ਬਲਜਿੰਦਰ ਪੁੱਤ, ਅੱਜ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹੈ... ਕੀ ਗੱਲ... ਨੌਕਰੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਬਣੀ... ਜਾਂ ਨਹੀਂ!”

ਬਲਜਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਬੇਬੇ ਜੀ, ਨੌਕਰੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਪਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਅਤੇ ਮੈਂ 'ਬਾਹਰ' ਜਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ ਕਰਾਂਗੇ।”

“ਅੱਛਾ ਪੁੱਤ...!”

“ਮਾਂ ਅਸੀਂ ਕੱਲ੍ਹ ਜਲੰਧਰ ਏਜੰਟ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਹੈ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ

ਬਾਰੇ।” ਬਲਜਿੰਦਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ।

“ਠੀਕ ਹੈ ਪੁੱਤ...।” ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਕਹਿ ਤਾਂ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਉਸਦੇ ਮਾਂ ਵਿਚ ਡਰ ਜਿਹਾ ਬੈਠ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕੁਝ ਨਾ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੇ ਬਾਪੂ ਜੀਤੇ ਨੂੰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਉਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਨ ਹੋਇਆ ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਜੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕੁਝ ਨਾ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬਲਜਿੰਦਰ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਸੁਰਜੀਤ ਨਾਲ ਜਲੰਧਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਏਜੰਟ ਨਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਏਜੰਟ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ,

“ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਾਫੀ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਭੇਜ ਚੁਕਾ ਹਾਂ... ਤੁਸੀਂ 15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇੰਤਜਾਮ ਕਰ ਲਉ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਲਗਵਾ ਦਿਉਂਗਾ।”

ਬਲਜਿੰਦਰ 15 ਲੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਹੌਂਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ 15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਗਾੜ ਕਰ ਲੈਣਗੇ। ਬਲਜਿੰਦਰ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਪੁੱਛੀ। ਬਲਜਿੰਦਰ ਨੇ 15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ 15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਫਿਕਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਜੀਤਾ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਖੇਤਾਂ ਵੱਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਸੁੱਤਾ ?

ਬਲਜਿੰਦਰ ਨੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਬਣਵਾਉਣਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਏਜੰਟ ਨੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਬਣਾ ਵੀ ਦਿੱਤੇ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਬਣਕੇ ਘਰ ਆਇਆ ਉਸੇ ਦਿਨ ਬਲਜਿੰਦਰ ਨੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਮੰਜੀ ਦੇ ਬੈਠੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ,

“ਬਾਪੂ ਜੀ ਮੈਂ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣਾ ਹੈ... ਤੁਸੀਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਇੰਤਜਾਮ ਕਰ ਦਿਓ ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾ ਕੇ ਘਰ ਦੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਾਂ...।”

“ਪੁੱਤ, ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਇਤਨੇ ਪੈਸੇ ਕਿੱਥੋਂ ਆਏ...?” ਜੀਤੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ਨੂੰ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਬਾਪੂ ਜੀ ਇੱਕ ਗੱਲ ਕਹਾਂ... ਤੁਸੀਂ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰਿਓ...?” ਬਲਜਿੰਦਰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਡਰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਹਾਂ ਦੱਸ ਪੁੱਤ, ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ...?” ਜੀਤੇ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਬਾਪੂ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵੇਚ ਦਿੰਦੇ, ਮੈਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਭੇਜਣ ਲਈ...” ਬਲਜਿੰਦਰ ਨੇ ਅਸਲ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ।

“ਪਰ...” ਜੀਤੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਨਿਕਲਿਆ।

“ਬਾਪੂ ਜੀ, ਮੈਂ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾ ਕੇ ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਾਪਸ ਖ਼ਰੀਦ ਕੇ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ।” ਬਲਜਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਹੌਂਸਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ।

ਜੀਤਾ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਕੰਬ ਗਿਆ ਪਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਸਤਾਇਆ ਉਸਦਾ ਜਵਾਨ ਪੁੱਤ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਕਦਮ ਨਾ ਪੁੱਟ ਲਵੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜੇ ਤੇ ਪੱਥਰ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਆਪਣੀ ਦੇ ਕਿੱਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਸਰਪੰਚ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ।

ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚ ਕੇ ਜੀਤੇ ਨੇ 15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਬਲਜਿੰਦਰ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਜਲੰਧਰ ਏਜੰਟ ਕੋਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਤੇ 15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਆਇਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਵੀ 15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ।

ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਏਜੰਟ ਨੇ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਲੈ ਜਾਣ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਲੰਧਰ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਲੈ ਆਏ। ਏਜੰਟ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰੋਂ ਹੀ ਟਿਕਟਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਬਲਜਿੰਦਰ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਟਿਕਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਉਡੀਕ ਦੇ ਹੰਝੂ ਛੱਡ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬਿਰਾਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਲਕ ਕੈਨੇਡਾ ਚਲੇ ਗਏ।

ਕੈਨੇਡਾ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇੱਕ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਲੱਭ ਲਿਆ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਸਮਾਂ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਘਰ ਦੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਗਰੀਬ ਜੀਤਾ ਹੁਣ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 10 ਕਿੱਲੋ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਲੈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਜੀਤੇ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਦੇ ਨਾ ਥੱਕਦੇ।

“ਕਿਸਮਤ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤੂੰ ਅਜੀਤ ਸਿਆਂ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਜਿਹਾ ਸਾਊ ਪੁੱਤ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।” ਤਾਏ ਕਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੱਥ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਸਭ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਹੈ ਤਾਇਆ ਜੀ।” ਜੀਤੇ ਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਤਾਏ ਕਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ।

ਬਲਜਿੰਦਰ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਪੈਸੇ ਭੇਜਦਾ ਜੀਤਾ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੁਣ 20 ਕਿੱਲਿਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸਨੂੰ ਜਗੀਰਦਾਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਸਨ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਗਿਆਂ ਪੂਰੇ 10 ਸਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਤਰਸ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੁਣ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦੇਣ। ਉਹ ਦਿਨੋ-ਰਾਤ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਪੁੱਤ ਮੁੜ ਆਵੇ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਬਲਜਿੰਦਰ ਨੇ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮਾਂ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਨੱਚ ਉਠੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦਾ ਪੁੱਤ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਆਖ਼ਰ ਉਹ ਦਿਨ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਬਲਜਿੰਦਰ ਪੂਰੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਪਰਤ ਆਇਆ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ। ਬਲਜਿੰਦਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਿੰਡ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆ ਜੁੜਿਆ। ਉਹ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਸਭ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲਾਇਆ। ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਅੱਥਰੂ ਸਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆਏ ਮੁੰਡੇ ਲਈ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲੱਗ ਗਈ। ਮਾਂ-ਪਿਓ ਦੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਵਿਆਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜਿਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਨੂੰ ਲਿਆ ਕੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗ ਰਹੇ। ਜੀਤਾ ਵੀ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਚਾਅ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਮੁੱਖ ਦਾ ਵੇਲਾ ਬਤੀਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ।

ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਅਤੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਜਲਦ ਹੀ ਕੈਨੇਡਾ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਵਿਦੇਸ਼ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਘਰ ਵਿਚ ਫਿਰ ਤੋਂ ਦੁੱਖ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਗਿਆ ਪਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦਾ ਫੋਨ ਆਉਂਦਾ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੇ ਰੌਣਕ ਆ ਜਾਂਦੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, “ਬੇਬੇ ਤੁਸੀਂ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ... ਮੈਂ ਜਲਦ ਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾ ਲਵਾਂਗਾ।”

“ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪੁੱਤ... ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖ... ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਠੀਕ ਹਾਂ।” ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਾ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਨਾਲ ਹੱਸ

ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀ।

ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਦਿਨ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੇ ਦੋਸਤ ਸੁਰਜੀਤ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ, “ਬੇਬੇ ਜੀ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।” ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ...?”

“ਕੌਣ...?” ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਛਾਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

“ਬੇਬੇ ਜੀ, ਮੈਂ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦਾ ਦੋਸਤ ਸੁਰਜੀਤ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।” ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਅੱਛਾ ਪੁੱਤਰ... ਜੀਉਂਦਾ ਰਹਿ।”

“ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਨਰਥ ਹੋ ਗਿਆ...!” ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਰੋਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਕੀ ਹੋਇਆ ਪੁੱਤ...?” ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਸਮਝ ਨਾ ਆਇਆ ਕਿ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ?

“ਮਾਤਾ ਜੀ, ਆਪਣਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਜਿਸ ਗੱਡੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸਦਾ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ... ਆਪਣਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਵੀ...!!!” ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸੁਰਜੀਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਬੋਲ ਨਾ ਹੋਇਆ।

ਇੰਨਾ ਸੁਣ ਕੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਫੋਨ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਭੁੱਬਾਂ ਨਿਕਲ ਗਈਆਂ। ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸੱਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਤੇ ਮੰਜੀ ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ। ਫੋਨ ਫੜ ਕੇ ਸੁਰਜੀਤ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਤੀ। ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਵੀ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਫੈਲ ਗਈ ਕਿ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਜੀਤੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਪਿੰਡ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਰੋਣ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਰੋਣ ਲਾ ਦਿਤਾ। ਜੀਤੇ ਦਾ ਵੀ ਰੋ-ਰੋ ਕੇ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਸਾਊ ਪੁੱਤ ਬਲਜਿੰਦਰ ਹੁਣ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

“ਅਜੀਤ ਸਿਆਂ ਹੌਂਸਲਾ ਰੱਖ... ਕੀ ਪਤਾ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਹੋਵੇ!” ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਜੀਤੇ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦਾ।

“ਪਰ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਦਾ ਕਿੱਥੋਂ ਪਤਾ ਕਰੀਏ...?” ਜੀਤਾ ਨੇ ਰੋਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਆਪਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਫੋਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।” ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੰਦਾ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ।

“ਅਜੀਤ ਸਿਆਂ, ਆਪਣੇ ਸੁੱਚਾ ਸਿਓਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਉੱਥੇ ਵਿਆਹੀ ਹੈ ਕੈਨੇਡਾ, ਆਪਾਂ ਉਸਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।” ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੀਤੇ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ।

ਜੀਤੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਗੱਡੀ ਨਾਲ ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੰਮ ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਸੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਹੋ ਗਈ ਏ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਡੈਂਡ ਬਾਡੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਵੀ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਾਰ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠਾ ਹੀ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੰਦੇ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਇਹੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸਨ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ।

ਜੀਤਾ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚਦਾ, “ਬਲਜਿੰਦਰ ਬਾਰੇ ਕਿੱਥੋਂ ਪਤਾ ਕਰਾਂ...?”

“ਕੀ ਪਤਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਉਸ ਦਿਨ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਗਿਆ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ...!” ਜੀਤਾ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਤੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਝੂਠ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਨਾਕਾਮ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਲੰਘ ਗਏ ਪਰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦਾ ਕੋਈ ਫੋਨ ਨਾ ਆਇਆ। ਜੀਤਾ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਬਣਾਉਂਦਾ, “ਕੀ ਪਤਾ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਸੱਚ ਕਿਹਾ ਹੋਵੇ...!”

“ਨਹੀਂ-ਨਹੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ... ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।” ਜੀਤਾ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਬੁੜ-ਬੁੜਾਉਣ ਲੱਗਦਾ। ਅਮੀਰ ਘਰ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨੂੰਹ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਉਡੀਕ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੇਕਿਆਂ ਨੂੰ ਚਲੀ ਗਈ।

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਦੇ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਆਗੂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜੀਤੇ ਦੇ ਘਰੋਂ ਆਪਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਦਾਜ ਚੁੱਕਵਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰਿਸ਼ਤਾ ਭਾਲਣ ਲੱਗੇ।

ਅੱਜ ਪੂਰੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ, “ਉਹ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਖੇਡ ਖੇਡੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਘਰਵਾਲੀ ਤੋਂ ਉਸਦਾ ਖਹਿੜਾ ਛੁੱਟ ਜਾਵੇ!”

ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ, “ਹੋ ਸਕਦੈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੈਦ 'ਚ ਹੋਵੇ...!”

ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਜੀਤੇ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੰਦੇ ਪਰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪੱਕੀ ਖ਼ਬਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਰੋ-

ਰੋ ਕੇ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਅੱਥਰੂ ਵਹਾਉਣ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਈ। ਜੀਤੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਹੰਝੂ ਕੇਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਦੋਹਾਂ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਦਿੱਸਣ ਲੱਗਾ। ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬਲਜਿੰਦਰ ਦੇ ਬੇਬੇ-ਬਾਪੂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ।

“ਕੀ ਪਤਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਆ ਜਾਵੇ...!”

“ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਦਾ ਤਾਰਾ...!”

“ਸਾਡਾ ਪੁੱਤ... ਕੀ ਪਤਾ...!”

ਅਦਾਕਾਰਾ...!

ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਅੱਜ ਆਪਣੀ ਨੇਕੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਪਛਤਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਚਿਆ। ਉਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਆਏ ਮੁੜਕੇ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਾਰੀ ਹਜ਼ੂਮ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਹਿਮਾਇਤੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਉਸ ਦੇ ਦਾਅ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਛੋਟਾ ਬੱਚਾ ਅਜੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪਿਆ ਤੜਪ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਰੋਣ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਹਕੀਕਤ ਜਾਪ ਰਹੀ ਸੀ। ਭੀੜ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਗਰਮ ਖੂਨ ਨੌਜਵਾਨ ਤਾਂ ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਨੂੰ ਕੁਟਾਪਾ ਚਾੜ੍ਹਣ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਵੀ ਬਣਾ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਦਾਹੜੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਵਿਚ ਰੋੜਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ।

“ਜਨਾਬ, ਤੁਸੀਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੱਸ ਗਏ ਓ... ਭਲਾ ਇਸੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ 200-400 ਲੈ ਦੇ ਕੇ ਗੱਲ ਮੁਕਾਓ।” ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਨੂੰ ਨਸੀਹਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਕੀ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋ ਭਾਈ ਸਾਹਬ, ਜੇਕਰ ਪੁਲਿਸ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਗੱਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਧ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਵਾਲਾਤ ਦੀ ਹਵਾ ਵੀ ਖਾਣੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ...” ਟਾਈ ਅਤੇ ਚਸ਼ਮਾ ਲਾਈ ਖੜੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਕੋਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਦਾ ਪੋਤਰਾ ਨੁਸਰਤ ਅਤੇ ਪੋਤਰੀ ਨੂਰਾਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ ਜਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਭਾਰੀ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿੱਚ ਫ਼ਸਿਆ ਦੇਖ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ।

ਰਹਿਮਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਪਰਵਾਜ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਅਕਸਰ ਹੀ ਉਸਦੇ ਰਹਿਮ-ਦਿਲ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਆਦਿ ਖੁਆਉਣ ਦੇ ‘ਪੁੰਨ’ ਦੀ ਨੁਕਤਾ-ਚੀਨੀ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

“ਅੱਬਾ ਜਾਨ, ਤੁਹਾਡਾ ਇਹ ਰਹਿਮ-ਦਿਲ ਸੁਭਾਅ ਇੱਕ ਨਾ ਇੱਕ ਦਿਨ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣੇਗਾ ਤੇ ਫੇਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਆਵੇਗੀ ਕਿ ਪਰਵਾਜ਼ ਠੀਕ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ।” ਪਰਵਾਜ਼ ਅਕਸਰ ਹੀ ਆਪਣੇ ਅੱਬੂ

ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਨੂੰ ਤਾਹਨੇ ਦਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਅੱਜ ਉਹ ਦਿਨ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮੁਸੀਬਤ ਵੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਗੱਲ ਪਰਵਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਔਰਤ ਦੇ ਰੋਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੋਰ ਉੱਚੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸਟੇਜ਼ਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਮੰਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੋਤਰੇ ਅਤੇ ਪੋਤਰੀ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖੁਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਬਾਬੂ ਜੀ, ਭੂਖ ਲਗੀ ਹੈ... ਮੈਂ ਔਰ ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਿਨ ਸੇ ਭੂਖੇ ਹੈਂ। ਕੁਛ ਖਾਣੇ ਕੇ ਦੇ ਦੇ, ਭਗਵਾਨ ਤੁਮਾਰਾ ਭਲਾ ਕਰੇਗਾ...” ਉਸ ਮੰਗਤੀ ਔਰਤ ਨੇ ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਦਾ ਤਰਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਅੱਲ੍ਹਾ ਕੇ ਨਾਮ ਪਰ ਕੁਛ ਖਾਣੇ ਕੇ ਦੇ ਦਿਓ ਸਾਹਬ...” ਉਸ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਛੋਟੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਵੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਦੇ ਕੁੱਝ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸਦੇ ਪੋਤਰੇ ਨੁਸਰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਦਾਦਾ-ਜਾਨ, ਇਸ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਦੋ ਰੋਟੀਆਂ ਦੇ ਦਿਓ... ਵਿਚਾਰੇ ਭੁੱਖੇ ਨੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਖਾਣਾ ਪਿਆ ਹੈ।”

“ਹਾਂ-ਹਾਂ ਦਾਦਾ-ਜਾਨ, ਦੇ ਦਿਓ ਰੋਟੀਆਂ।” ਨੂਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਨੁਸਰਤ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਉਂਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ-ਜਾਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

ਰਹਿਮਤ ਦਾ ਦਿਲ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੋਮ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਰੋਟੀਆਂ ਉਸ ਔਰਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮੰਗਤੀ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਝਪਟ ਕੇ ਰੋਟੀਆਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਖੋਹ ਲਈਆਂ ਤੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਖਾਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰ ਇਹ ਕੀ... !!!

ਉਸ ਮੰਗਤੀ ਔਰਤ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਦੋ ਬੁਰਕੀਆਂ ਹੀ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮੁੜ ਗਏ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪਿਆ ਤੜਫਣ ਲੱਗਾ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਮੰਗਤੀ ਔਰਤ ਲੱਗੀ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਰੋਣ-ਪਿੱਟਣ।

“ਤੇਰਾ ਸਤਯਾਨਾਸ ਹੋ ਕਮੀਣੇ, ਤੂੰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਕੋ ਜ਼ਹਿਰ ਖਿਲਾ ਦੀਆ ਹੈ।”

“ਤੂੰ ਨਰਕ ਮੇਂ ਜਾਏ... ਤੇਰਾ ਘਰ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਏ।”

“ਭਗਵਾਨ ਕਰੇ ਤੁਝੇ ਕੀੜੇ ਪੜੇ...!”

ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ-ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਾਲ਼ਾਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਨੇ ਕਦੀ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸੁਣੀਆਂ, ਉਹ ਅੱਜ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਖਾਣਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੋਤਰੇ-ਪੋਤਰੀ ਨੂੰ ਖੁਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹੀ ਖਾਣਾ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਮੰਗਤੀ ਔਰਤ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਖਾਣੇ

ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਉਸ ਮੰਗਤੀ ਔਰਤ ਦੇ ਰੋਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

“ਇਹਨਾਂ ਮੰਗਤਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਧੰਧਾ ਹੈ... ਇੱਕ ਤਾਂ ਲੋਕ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਇਆ ਕਰਕੇ ਰੋਟੀ-ਪੈਸਾ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਨੇ... ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਸਾਲੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਕਰਕੇ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਠੱਗ ਲੈਂਦੇ ਨੇ...” ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਖੜ੍ਹੇ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਬੜੀ ਮੱਠੀ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ। ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਲਈ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਕੁੱਝ ਸਮਝ ਪੈ ਚੁਕੀ ਸੀ।

ਮੰਗਤੀ ਔਰਤ ਦਾ ਰੋਣਾ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਰੋਣ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਸ ਨੇ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇੰਨੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਸੰਭਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਗੱਲ ਵਧੇਰੇ ਚੰਗੀ ਲੱਗੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਜਨਾਬ... ਤੁਸੀਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੱਸ ਗਏ ਹੋ... ਭਲਾ ਇਸੇ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ 200-400 ਲੈ ਦੇ ਕੇ ਗੱਲ ਮੁਕਾਓ।”

ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਨੇਕੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰਦਿਆਂ 200 ਰੁਪਏ ਉਸ ਮੰਗਤੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਦੇਣੇ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 1000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “200 ਰੁਪਏ ਮੈਂ ਆਜਕੱਲ੍ਹ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ ਬਾਬੂ ਜੀ...”

ਆਖ਼ਰ ਕੁਝ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਸੌਦਾ 500 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਨੇ 500 ਰੁਪਏ ਉਸ ‘ਅਦਾਕਾਰਾ’ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਛੁਡਾਈ।

ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਤੋਂ ਉਸ ਮੰਗਤੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਮਿਲਿਆ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਤੜਪ ਰਿਹਾ ਉਸਦਾ ਲੜਕਾ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਉੱਠ ਖੜਾ ਹੋਇਆ। ਉਸਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਡਰਾਮੇ ਦਾ ਅੰਤ ਵੀ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਤਮਾਸ਼ਬੀਨਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਘੱਟ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਸੀ।

ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਚੱਲ ਪਈ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੋਤਰੇ-ਪੋਤਰੀ ਨਾਲ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਿਆ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੇਕੀ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸਦਾ ਲਈ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਲੈਣ ਦਾ ਪੱਕਾ ਇਰਾਦਾ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਮੇਮ ਸਾਹਬ

ਪੂਜਾ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਰਜਨੀਸ਼ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਬੋਲਦੀ ਤਾਂ ਰਜਨੀਸ਼ ਨੂੰ ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਕੋਇਲ ਬਾਗ ਵਿਚ ਮਿੱਠਾ ਗੀਤ ਗਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਦਾ ਰੰਗ ਸੂਹਾ ਲਾਲ ਸੇਬ ਜਿਹਾ ਤੇ ਨੈਨ ਨਕਸ਼ ਤਿੱਖੇ ਤਲਵਾਰ ਵਾਂਗ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਭਰੂ ਨੂੰ ਮਦਹੋਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸਨ।

ਪੂਜਾ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੀ ਪਰ ਰਜਨੀਸ਼ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸਾਂਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਡੂੰਘੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਲਾਸ ਨਾ ਲਗਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਰਜਨੀਸ਼ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਆਖਦਾ;

“ਪੂਜਾ, ਅੱਜ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਚੱਲ ਕੰਟੀਨ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਚਾਹ ਪੀਂਦੇ ਹਾਂ।”

“ਠੀਕ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਵੀ ਅੱਜ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਮੂਡ ਨਹੀਂ ਹੈ।” ਪੂਜਾ ਨੇ ਰਜਨੀਸ਼ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਜਾ ਤੇ ਰਜਨੀਸ਼ ਅਕਸਰ ਹੀ ਇੱਕਠੇ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਰਜਨੀਸ਼ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਬਾਰੇ ਪੂਜਾ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਾ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਰਥਕ ਤੰਗੀ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਬਾਪੂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣ ਦਿੰਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਪੂ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਹੈ ਕਿ ਰਜਨੀਸ਼ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਕੇ ਵੱਡਾ ਅਫ਼ਸਰ ਬਣੇ ਤੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰ ਦੇਵੇ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੂਜਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਚੰਗੀ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੂਜਾ ਦੀ ਹਰ ਇੱਛਾ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪੂਜਾ ਜਿਸ ਦਿਨ ਕਾਲਜ ਨਾ ਆਉਂਦੀ ਰਜਨੀਸ਼ ਦਾ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਿਲ ਨਾ ਲੱਗਦਾ। ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਪੂਜਾ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਪੂਜਾ ਕਾਲਜ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਰਜਨੀਸ਼ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਕਰਦਾ। ਪਰ ਅੱਜ ਤਾਂ ਉਹ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕਾਲਜ ਆਈ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਰਜਨੀਸ਼ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਪੂਜਾ ਕਾਲਜ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਰਜਨੀਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਹਾ,

“ਕੀ ਗੱਲ ਰਜਨੀਸ਼ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ ਏਂ।”

“ਨਹੀਂ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ...?” ਰਜਨੀਸ਼ ਨੇ ਵਿਅੰਗ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ।

ਪੂਜਾ ਨੇ ਸਫ਼ਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਰਜਨੀਸ਼, ਕੱਲ੍ਹ ਮੇਰੇ ਘਰ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕਾਲਜ ਨਾ ਆ ਸਕੀ।”

“ਫਿਰ ਦੱਸ ਤਾਂ ਸਕਦੀ ਸੀ ਮੈਨੂੰ।” ਰਜਨੀਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਭੜਾਸ ਕੱਢਦਿਆਂ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

“ਚੱਲ ਬਾਬਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇ ਹੁਣ... ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ... ਚੱਲ ਪਾਰਕ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।” ਪੂਜਾ ਨੇ ਰਜਨੀਸ਼ ਨੂੰ ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਕਦੇ ਰਜਨੀਸ਼ ਕਾਲਜ ਨਾ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਪੂਜਾ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਫਿਰ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਵਾਰੀ ਰਜਨੀਸ਼ ਦੀ ਹੁੰਦੀ।

ਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਚਾਲ ਚੱਲਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਰਜਨੀਸ਼-ਪੂਜਾ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਚਰਚੇ ਹੁਣ ਕਾਲਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਰਜਨੀਸ਼ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਡਰ ਲੱਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਜਾ ਅਮੀਰ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੀ ਧੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਗਰੀਬ ਪੇਂਡੂ ਕਿਸਾਨ।... ਪਰ ਉਹ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ।

ਘਰ ਦੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਦਿਨ ਬਾਪੂ ਨੇ ਰਜਨੀਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਰਜਨੀਸ਼, ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਘਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਨਾ ਤੂੰ ਕੋਈ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਵੇਂ?”

“ਆਹ ਦੇਖ, ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਚ ਫੌਜ ਦੀ ਭਰਤੀ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਜਾ ਕੇ ਅਰਜ਼ੀ ਤਾਂ ਦੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਿਹਰ ਕਰੂ।” ਬਾਪੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਠੀਕ ਏ ਬਾਪੂ ਜੀ, ਮੈਂ ਜਾ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ।” ਰਜਨੀਸ਼ ਵੀ ਘਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਵੀ ਕੋਈ ਨਾਂਹ-ਨੁੱਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਝੱਟ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਿਆ, ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਦੱਸੇ ਹੀ। ਉੱਚਾ-ਲੰਮਾ ਜਵਾਨ ਗੱਭਰੂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰਜਨੀਸ਼ ਦੀ ਭਰਤੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਰੈਂਕ ਉੱਪਰ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਕਾਲਜ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੂਜਾ ਨਾਰਾਜ਼ ਸੀ। ਰਜਨੀਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ;

“ਪੂਜਾ ਮੈਂ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲਈ ਕੱਲ੍ਹ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਇਸ ਲਈ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਆਇਆ ਹਾਂ।” ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਖੁਸ਼ੀ ਸੀ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ

ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਬਾਪੂ ਇੱਕ ਸਿਪਾਹੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਚੁੱਪ ਰਹੀ।

ਰਜਨੀਸ਼ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦਾ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇ ਕੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲਈ ਚਲਾ ਗਿਆ। 9 ਮਹੀਨੇ ਉਹ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਲਈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਰਦੀ ਪਾ ਕੇ ਉਹ ਪੂਜਾ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ।

ਆਖ਼ਰ ਉਹ ਦਿਨ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਰਜਨੀਸ਼ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਸਨੇ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਫ਼ਸਰ ਕੈਪਟਨ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ;

“ਠੀਕ ਹੈ, ਤੂੰ ਪਰਸੋਂ ਚਲਾ ਜਾਵੀਂ ਪਰ ਕੱਲ੍ਹ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਇੱਥੇ ਆ ਰਹੇ ਨੇ, ਤੇਰੀ ਡਿਊਟੀ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲੈਣ ਜਾਵੇਂਗਾ।” ਕੈਪਟਨ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਜਨੀਸ਼ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਠੀਕ ਹੈ ਸਾਹਬ।” ਰਜਨੀਸ਼ ਨੇ ਸਲੂਟ ਮਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਕੈਪਟਨ ਸਾਹਬ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਗੱਡੀ ਜਦੋਂ ਆਈ ਤਾਂ ਕੈਪਟਨ ਸਾਹਬ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਆਏ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਾ ਆਈ। ਰਜਨੀਸ਼ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾਈ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਮੇਮ ਸਾਹਬ ਕਿੱਥੇ ਨੇ...?”

“ਉਹ ਅੰਦਰ ਸਾਮਾਨ ਕੋਲ ਬੈਠੀ ਹੈ।” ਕੈਪਟਨ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸਿਪਾਹੀ ਰਜਨੀਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਮੈਂ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ ਸਾਮਾਨ।” ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਗੱਡੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਧਿਆ ਤੇ ਉਸ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਕੈਪਟਨ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੇਮ ਸਾਹਬ ਸਾਮਾਨ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਸਨ।

“ਮੇਮ ਸਾਹਬ, ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।” ਰਜਨੀਸ਼ ਨੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੇਮ ਸਾਹਬ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

ਕੈਪਟਨ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਰਜਨੀਸ਼ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨਿਕਲ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਲਈ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਹਮਣੇ ਮੇਮ ਸਾਹਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਖੜੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ...!

ਪੂਜਾ ਨੇ ਜਦੋਂ ਰਜਨੀਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਪਾਹੀ ਦੀ ਵਰਦੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਯਾਦ ਆ ਗਈ।

ਪੂਜਾ ਬੋਲੀ, “ਰਜਨੀਸ਼ ਤੂੰ ਇੱਥੇ...?”

“ਜੀ ਮੇਮ ਸਾਹਬ...!” ਰਜਨੀਸ਼ ਨੇ ਨਜ਼ਰ ਝੁਕਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ... ਮੈਂ ਪੂਜਾ, ਤੇਰੀ ਪੂਜਾ...!” ਪੂਜਾ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਰਜਨੀਸ਼ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

“ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ ਮੇਮ ਸਾਹਬ... ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਕੈਪਟਨ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੋ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਫੌਜੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ‘ਮੇਮ ਸਾਹਬ’ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।” ਰਜਨੀਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਸਾਫ਼ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਉਸਦਾ ਵਹਿਮ ਹੋਵੇ ਪਰ ਦੂਜੇ ਹੀ ਪਲ ਰਜਨੀਸ਼ ਨੇ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਵੀ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

“ਮੇਮ ਸਾਹਬ, ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੋ... ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕੈਪਟਨ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੋ... ਅਤੇ ਉਹ ਰਜਨੀਸ਼ ਭਾਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਾ ਕਰੋ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ... ਕਾਲਜ ਦੀ ਗੱਲ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ... ਮੈਂ ਇੱਕ ਫੌਜੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਅਸੂਲ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਤੋੜ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੀ ਵਰਦੀ ਅਤੇ ਅਫਸਰ ਨਾਲ ਦਗਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।”

ਪੂਜਾ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇੱਕ ਹੀ ਬੋਲ ਨਿਕਲਿਆ, “ਠੀਕ ਹੈ ਰਜਨੀਸ਼... ਪਰ!”

ਰਜਨੀਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਗੱਲ ਸੁਣਿਆਂ ਹੀ ਸਾਮਾਨ ਚੁੱਕ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਉੱਤਰ ਆਇਆ। ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਕਦਮ ਕਿਸੇ ਸੁੰਨਸਾਨ ਹਨੇਰੀ ਗੁਫਾ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਮੇਮ ਸਾਹਬ ਵਿਚਲੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਸਮਝ ਚੁਕੀ ਸੀ।

ਦੇਵ ਪੁਰਸ਼... !

ਬਲਕਾਰ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਨਾ ਤਾਂ ਫਾਟਕ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਚੌਂਕੀਦਾਰ ਤੈਨਾਤ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਪੂਰੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ। ਜੇ ਕਦੇ ਉਸ ਦਾ ਬਾਪੂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਚਾਰ ਖਰੀਆਂ-ਖਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਵੀ ਕਦੇ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ।

ਉਹ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦੀ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬਾਪੂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਾ, “ਬਲਕਾਰ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰ, ਹੁਣ ਸੁਧਰ ਜਾ ਪੁੱਤਰ।”

“ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬੜੀ ਦੇਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ।” ਬਾਪੂ ਨੇ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਠੀਕ ਏ ਬਾਪੂ ਜੀ।”

ਪਰ ਅਸਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਲਕਾਰ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਚੰਗੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਬਲਕਾਰ ਪਿੰਡ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਮਾਸਟਰ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਕਰਕੇ ਬਲਕਾਰ ਨੇ ਫਿਰ ਸਕੂਲ ਦਾ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਚਿੰਤਾ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿ ਬਲਕਾਰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰੇਗਾ ? ਕਦੇ ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ, ਇਸ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿਆਂ ਪਰ ਫਿਰ ਖੇਤ ਕੌਣ ਸੰਭਾਲੇਗਾ ? ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਂਦਾ।

ਅੱਜ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਬਲਕਾਰ ਨੇ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨ ਦੇ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਦੇਖੇ ਬਿਨਾ ਪੂਰੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਟਾਲੀ ਵਿਚ ਕਣਕ ਦਾ ਭਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਦਾ ਅਗਲਾ ਪਹੀਆ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨ ਦੇ ਐਨ ਵਿੱਚਕਾਰ ਫੱਸ ਗਿਆ।

ਬਲਕਾਰ ਨੇ ਬਿਨਾ ਘਬਰਾਹਟ ਦੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਫਿਰ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਰੇਸ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹੀਆ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਏ ਪਰ ਪਹੀਆ ਕਣਕ ਦੇ ਭਾਰੀ ਵਜ਼ਨ ਕਾਰਨ

ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ।

ਬਲਕਾਰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਕੇ ਫਿਰ ਲੱਗਾ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਵਾਉਣ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਪੂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨ ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਤੇ ਪੈ ਗਈ।

“ਉਏ ਬਲਕਾਰੇ, ਚੱਲ ਛੇਤੀ ਥੱਲੇ ਉੱਤਰ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਤੋਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਹੀ ਭੋਗ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ, ਦੋਵਾਂ ਪਿਉ-ਪੁੱਤਾਂ ਦਾ।”

“ਬਾਪੂ ਤੂੰ ਉੱਤਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੱਲ ਮੈਂ ਦੇਖਦਾਂ।”

“ਉਏ ਸਾਹਮਣੇ ਗੱਡੀ ਪਈ ਆਉਂਦੀ ਏ।” ਬਾਪੂ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

“ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਾਪੂ, ਤੂੰ ਚੱਲ ਮੈਂ ਆਇਆ।” ਬਲਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਦੀ ਗੱਲ ਅਣਸੁਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਉਏ ਕੰਜਰਾ 20-25 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਕਣਕ ਤੇ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਟ੍ਰਾਲੀ ਦਾ ਘਾਟਾ ਤਾਂ 2-4 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਊ, ਪਰ ਜੇ ਆਪਾਂ ਹੀ ਨਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਫਿਰ...?”

“ਬਾਪੂ ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ, ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਕੱਢ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ ਟ੍ਰੈਕਟਰ।”

ਹਰ ਵਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਲਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਿੱਦ ਫੜ ਲਈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੌਤ ਰੂਪੀ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਬਾਪੂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਥੱਲੇ ਉੱਤਰ ਆਉਣ ਲਈ ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਬਲਕਾਰ ਫਿਰ ਲੱਗਾ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਰੇਸ ਦੇਣ ਪਰ ਪਹੀਆ ਲਾਈਨ ਦੇ ਐਨ ਵਿੱਚਕਾਰ ਫੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਟ੍ਰਾਲੀ ਵਿਚ ਪਿਆ ਕਣਕ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣ ਦੇ ਰਿਹਾ ਤੇ ਮੌਤ ਪਲ-ਪਲ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਉਏ ਉੱਲੂ ਦੇ ਪੱਠਿਆ, ਛੇਤੀ ਉੱਤਰ ਥੱਲੇ।” ਬਾਪੂ ਨੇ ਚੀਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਬਲਕਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਰੇਲਗੱਡੀ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧੇ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਆ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਗੱਡੀ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਹਾਰਨ ਮਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰੋ। ਪਰ ਬਲਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੱਦ ਨਾ ਛੱਡੀ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਜ਼ਿੱਦ ਨੂੰ ਜਾਣਦਿਆਂ ਉਸ ਦਾ ਬਾਪੂ ਪੂਰੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਭੱਜ ਕੇ ਉਸ ਵੱਧ ਵਧਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਂਹ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਲਗਭਗ ਘਸੀਟਦਿਆਂ ਥੱਲੇ ਲੈ ਆਇਆ।

ਰੇਲਗੱਡੀ ਆਪਣੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਆਈ ਤੇ ਟ੍ਰੈਕਟਰ-ਟ੍ਰਾਲੀ ਦੇ ਪਰਖੱਚੇ ਉਡਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਗਈ। ਕੁਝ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਗੱਡੀ ਰੁੱਕ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੇ ਇੰਜਨ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਰੇਲਵੇ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਆ ਕੇ ਟ੍ਰੈਕਟਰ-ਟ੍ਰਾਲੀ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਗੱਡੀ ਦੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਥੱਲੇ ਆ ਕੇ ਹਾਦਸੇ

ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਬਲਕਾਰ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬਾਪੂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਅਨਜਾਣ ਬਣੇ ਖੜੇ ਰਹੇ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਸ ਵਕਤ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕੌਣ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ?

ਬਲਕਾਰ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਮੁਸੀਬਤ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਪਾਅ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਬਲਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਬਲਕਾਰੇ, ਇੱਥੋਂ ਛੇਤੀ ਚੱਲ... ਇਸ ਮੁਸੀਬਤ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭੀਏ।”

“ਬਾਪੂ, ਕੇਸ ਤਾਂ ਵੱਡਾ ਪੈ ਗਿਆ ਏ।” ਹੁਣ ਬਲਕਾਰ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹਾ ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

“ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ... ਪੁੱਤ... ਤੂੰ ਡਿਕਰ ਨਾ ਕਰ... ਰੱਬ ਭਲਾ ਕਰੂਗਾ।” ਬਲਕਾਰ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ।

“ਹੁਣ ਰੱਬ ਨਹੀਂ ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਹੀ ਭਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਏ ਆਪਣਾ...।” ਬਲਕਾਰ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਦੇਵ ਪੁਰਸ਼ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ।

“ਤਾਂ ਫਿਰ ਛੇਤੀ ਚੱਲ...।” ਬਾਪੂ ਵੀ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਕਾਹਲਾ ਸੀ।

ਲੋਕ ਥਾਣੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕਤਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੱਜ ਦੋਵੇਂ-ਪਿਉ ਪੁੱਤ ਬੜੀ ਆਸ ਲੈ ਕੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਥਾਣੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਏ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਨਾ ਕੀਤੀ।

ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਮੁਨਸ਼ੀ ਨੂੰ ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ।

ਮੁਨਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, “ਜਨਾਬ, ਬਾਹਰ ਗਏ ਨੇ... ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਨੂੰ ਆ ਜਾਣਗੇ ਤੁਸੀਂ ਬਾਹਰ ਬੈਠ ਕੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।”

“ਠੀਕ ਏ ਅਸੀਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ।” ਬਲਕਾਰ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਬਲਕਾਰ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬਾਪੂ ਥਾਣੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਚਲੇ ਗਏ।

“ਸੱਸ ਰੀ ਕਾਲ, ਜਨਾਬ ਜੀ।”

“ਸੱਸ ਰੀ ਕਾਲ... ਦੱਸੋ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ ?” ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਜਨਾਬ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿਚ ਫੱਸ ਗਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।” ਬਲਕਾਰ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਸਿਰਫ਼ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ?” ਬਲਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਦੀ ਗੱਲ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਚੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਗੱਲ ਤਾਂ ਦੱਸੋ ਬਜ਼ੁਰਗੋ...?” ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਲਕਾਰ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਤੇ ਫਿਰ ਬਲਕਾਰ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਹੱਡਬੀਤੀ ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, “ਹੁਣ ਰੇਲਵੇ ਪੁਲੀਸ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ।”

“ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਕੁਝ ਕਰੋ... ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਲਈ...।” ਬਲਕਾਰ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਤਰਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸੁਣੀ ਤੇ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਗਹਿਰੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਪਿਉ ਪੁੱਤ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਬੈਠੇ ਕਿਸੇ ‘ਆਸ’ ਨਾਲ ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ।

“ਹੂੰ... ਕੀ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਂ ਹੈ...?” ਕੁਝ ਚਿਰ ਸੋਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਲਕਾਰ ਦੇ ਬਾਪੂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਹਾਂ- ਹਾਂ... ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਹੈ।” ਬਲਕਾਰ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

“ਤਾਂ ਫਿਰ ਠੀਕ ਹੈ... ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।”

“ਅੱਛਾ ਜੀ...!” ਦੋਵੇਂ ਪਿਓ- ਪੁੱਤ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਬੋਲੇ।

“ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਖਰਚਾ ਚੋਖਾ ਆ ਜਾਵੇਗਾ...।” ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਅਸਲ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜਲਦ ਹੀ ਪੱਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

“ਕਿੰਨਾ ਕੂ...?” ਬਲਕਾਰ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਖਰਚੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਇਹੋ ਕੋਈ 50 ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ...।”

“ਪਰ... ਰਕਮ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ...?” ਬਲਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਖੁਦ ਹੀ ਕਰ ਲਉ... ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੀ ਲੈਣ ਆਏ ਹੋ...?” ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਨਹੀਂ- ਨਹੀਂ ਜਨਾਬ, ਇਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪੈਸਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੈਸਾ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗੇ... ਇਕ ਮੁਸ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।” ਬਲਕਾਰ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਟਾਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦਿਓ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕੰਮ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੇ ਦੇਣਾ... ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ...?” ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਸੌਦਾ ਤੈਅ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਹਾਂ ਜੀ ਠੀਕ ਹੈ, ਅਸੀਂ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕੰਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗੇ।” ਬਲਕਾਰ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਕਿਹਾ।

“ਅੱਛਾ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੋ।” ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੌਦਾ ਤੈਅ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਲਕਾਰ ਦੇ ਬਾਪੂ ਦੇ ਕੰਨ ਕੋਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੱਠੀ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ।

“ਹਾਂ ਜੀ... ਦੱਸੋ?” ਬਲਕਾਰ ਦਾ ਬਾਪੂ ਵੀ ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਗਿਆ।

“ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੰਨੋਂ ਕੰਨ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।”

“ਨਾ-ਨਾ ਜੀ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਲਉ... ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।” ਬਲਕਾਰ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਮੱਠੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਰੇਲਵੇ ਪੁਲੀਸ ਆਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਕਰ ਦੇਣਾ... ਬਾਕੀ ਸਭ ਮੈਂ ਆਪੇ ਸੰਭਾਲ ਲਵਾਂਗਾ।” ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

“ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਕਰੋਗੇ ਕੀ...?” ਬਲਕਾਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਇਸ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਕਰੋ... ਬਸ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਆਰਾਮ ਕਰੋ।”

“ਪਰ ਕੁਝ ਤਾਂ ਦੱਸੋ...!” ਬਲਕਾਰ ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਾਹਲਾ ਸੀ।

“ਕਿਹਾ ਨਾ... ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ।”

“ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੁਹਾਡੀ ਹੋਵੇਗੀ...।” ਬਲਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਹਾਂ... ਹਾਂ... ਤੁਸੀਂ ਫ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ।”

ਤੇ ਫਿਰ ਦੋਵੇਂ ਪਿਉ ਪੁੱਤ ਘਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਏ। ਬਲਕਾਰ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਚਿੰਤਾਗ੍ਰਸਤ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਨਾ ਕੀਤੀ।

ਜਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਡਰ ਸੀ ਉਹੀ ਹੋਈ। ਸ਼ਾਮ ਪੈਣ ਤੱਕ ਰੇਲਵੇ ਪੁਲੀਸ ਬਲਕਾਰ ਕੇ ਘਰ ਆ ਗਈ ਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਕਿ ਰੇਲਗੱਡੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਕਿਸ ਦੇ ਨਾਂ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਣ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ?

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਲਕਾਰ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਅਕਸਰ ਦੇਰ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੁਲੀਸ ਅਗਲੇ 10 ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਬਲਕਾਰ ਦੇ ਘਰ ਸੀ।

ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਜੀਪ ਵਿਚੋਂ ਉੱਤਰਿਆ ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ,

“ਜਨਾਬ ਜਿਸ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਦੀ ਤੁਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ... ਉਹ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰੀਪੋਰਟ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਲਿਖਵਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।”

“ਅੱਛਾ... ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਚੋਰੀ ਸੀ...!!!” ਰੇਲਵੇ ਪੁਲੀਸ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਹਾਂ ਜੀ... ਆਹ ਦੇਖੋ ਚੋਰੀ ਦੀ ਰੀਪੋਰਟ।” ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੋਰੀ ਦੀ ਦਰਜ ਰੀਪੋਰਟ ਰੇਲਵੇ ਪੁਲੀਸ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਰੇਲਵੇ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਰੀਪੋਰਟ ਚੈੱਕ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਟ੍ਰੈਕਟਰ-ਚੋਰੀ ਦੀ ਰੀਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ।

“ਹੂੰ... ਹੁਣ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?” ਰੇਲਵੇ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਲੈਂਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਕਰਨਾ ਕੀ ਹੈ ਜਨਾਬ... ਅਸੀਂ ਅਣਪਛਾਤੇ ਚੋਰਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਚੋਰੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਏ... ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਇਸੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਚੋਰਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿਓ।”

“ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਵੀ ਇਹੋ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਣਦੀ ਹੈ।” ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਤੁਸੀਂ ਠੀਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ...।” ਰੇਲਵੇ ਪੁਲੀਸ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੱਲ ਠੀਕ ਲੱਗੀ।

ਫਿਰ ਅਣਪਛਾਤੇ ਚੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕ ਮਾਮਲਾ ਹੋਰ ਦਰਜ ਹੋ ਗਿਆ। ਰੇਲਵੇ ਪੁਲੀਸ ਅਫ਼ਸਰ ਅਤੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੀਪ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਲਕਾਰ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬਾਪੂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਜੇਤੂ ਖਿਡਾਰੀ ਵਾਂਗ ਦੇਖ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅਧੂਰੇ ਸੁਪਨੇ

ਪਲਟੂਨ ਕਮਾਂਡਰ ਸੂਬੇਦਾਰ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੱਖ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿਪਾਹੀ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਨੂੰ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਾ ਹੱਟਿਆ। ਪਲਟੂਨ ਕਮਾਂਡਰ ਨੇ ਸਿਪਾਹੀ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਪਰ ਅਲੜ੍ਹ ਉਮਰ ਦਾ ਪਾਲੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਫੌਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਾਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਜੇਬ ਵਿਚ ਸਵਿੱਚ ਆਫ ਕਰਕੇ ਪਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਲਟੂਨ ਕਮਾਂਡਰ ਸੂਬੇਦਾਰ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਤਾ ਭਰ ਵੀ ਨਾ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਦੇ ਕਿਸੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਿਸ ਪੋਸਟ ਤੇ ਪਲਟੂਨ ਕਮਾਂਡਰ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਲਟੂਨ ਤੈਨਾਤ ਸੀ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਪੋਸਟਾਂ ਦੇ ਐਨ ਵਿੱਚਕਾਰ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਦੀ-ਕਦਾਈਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਇਸ ਪੋਸਟ ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਹੋ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਸਿਪਾਹੀ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀ ਅਜੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਕੱਟ ਕੇ ਵਾਪਸ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਪਰਤਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸਦੀ ਮੰਗਣੀ ਕਰਮਜੀਤ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਚੰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਸੋਹਣੀ ਕਰਮਜੀਤ ਨਾਲ ਮੰਗਣੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਪਾਲੀ ਨੇ ਵਾਪਸ ਪੋਸਟ ਤੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਭੰਗੜਾ ਵੀ ਪਾਇਆ ਸੀ।

ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪਲਟੂਨ ਕਮਾਂਡਰ ਸੂਬੇਦਾਰ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਲੀ ਕੁੱਝ ਬਦਲਿਆ-ਬਦਲਿਆ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੱਲਬਾਤ ਨਾ ਕਰਦਾ ਤੇ ਅਕਸਰ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮੰਗੋਤਰ ਕਰਮਜੀਤ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।

ਅੱਜ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉੱਪਰਲੀ ਪੋਸਟ ਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਪਲਟੂਨ ਕਮਾਂਡਰ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਨਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਲਈ ਹਿਦਾਇਤ ਕੀਤੀ।

“ਪਾਲੀ, ਹੇਠਲੀਆਂ ਪੋਸਟਾਂ ਤੇ ਤਾਂ ਮੋਬਾਈਲ ਠੀਕ ਏ... ਪਰ ਅੱਜ ਆਪਾਂ

ਉਪਰਲੀ ਪੋਸਟ ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ... ਇਸ ਲਈ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਮੋਬਾਈਲ ਫ਼ੋਨ ਇੱਥੇ ਹੀ ਰੱਖ ਜਾ... ਸਵੇਰੇ ਆ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰ ਲਵੀਂ, ਉੱਪਰ ਬਹੁਤ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ।” ਸੂਬੇਦਾਰ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਪਾਹੀ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਠੀਕ ਏ ਸਾਹਬ...।” ਪਾਲੀ ਨੇ ਹਾਂ ਤੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵੀ ਕਰਮਜੀਤ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕਿਵੇਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਚੁੱਪਚਾਪ ਮੋਬਾਈਲ ਫ਼ੋਨ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖ਼ਬਰ ਵੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ।

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪਲਟੂਨ ਕਮਾਂਡਰ ਸੂਬੇਦਾਰ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ, ਪਾਲੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਸਿਪਾਹੀ ਹੋਰ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਰਾਤ ਤਕਰੀਬਨ 9 ਵਜੇ ਉਹ ਪੋਸਟ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਤੈਨਾਤ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਪੋਸਟ ਤੇ ਤੈਨਾਤ ਪਹਿਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਲਟੂਨ ਕਮਾਂਡਰ ਸੂਬੇਦਾਰ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਗਾਹ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਸਾਹਬ, ਅੱਜ ਸੂਹ ਮਿਲ ਰਹੀ ਏ ਕਿ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਇਸ ਪੋਸਟ ਵਾਲੇ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਨੇ...!”

“ਅੱਛਾ... !”

“ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਰਹਿਣਾ...।”

“ਤੁਸੀਂ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ, ਸਾਹਬ...।” ਸੂਬੇਦਾਰ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਲਟੂਨ ਕਮਾਂਡਰ ਸੂਬੇਦਾਰ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਵਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪੋਸਟ ਤੋਂ ਬੇਸ ਕੈਂਪ ਵੱਲ ਹੇਠਾਂ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੋਸਟ ਤੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਤੈਨਾਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਪਹਿਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੋਸਟ ਤੇ ਤੈਨਾਤੀ ਲਈ ਆਈ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਚਾਹ ਪੀਤੀ ਤੇ ਪਲਟੂਨ ਕਮਾਂਡਰ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਤ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

“ਦੇਖੋ ਬਈ, ਅੱਜ ਇਸ ਪੋਸਟ ਤੇ ਖ਼ਤਰਾ ਬਹੁਤ ਹੈ... ਇਸ ਲਈ ਪੂਰੀ ਚੌਕਸੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇਣੀ ਹੈ ਸਭ ਨੇ।”

“ਜੀ ਸਾਹਬ...।” ਸਭ ਨੇ ਪੂਰੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ... ਚੌਕਸੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਵੀ ਰੱਖਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੋਸਟ ਦੀ ਵੀ... ਠੀਕ ਏ...?”

“ਜੀ ਸਾਹਬ...।” ਸਭ ਨੇ ਫੇਰ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਅੱਛਾ ਫੇਰ ਪਹਿਲੀ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਕੌਣ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ...?”

“ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂ... ਸਾਹਬ।” ਪਾਲੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਲਟੂਨ ਕਮਾਂਡਰ ਤੋਂ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਅੱਛਾ ਠੀਕ ਹੈ... ਡਿਊਟੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਵੀਂ...” ਸੂਬੇਦਾਰ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਾਮੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਬੇਦਾਰ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਕੀ ਡਿਊਟੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਅਤੇ ਚੌਕਸੀ ਵਰਤਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸਾਰੇ ਆਪਣੀ ਪੋਸਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਗਏ ਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਨੀਂਦਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿੱਘੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉਹ ਕਾਫੀ ਥੱਕ ਗਏ ਸਨ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਾਲੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਈਫਲ ਮੋਢੇ ਉੱਤੇ ਟੰਗੀ ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰਾ, ਕਾਲੀ-ਬੋਲੀ ਹਨੇਰੀ ਰਾਤ, ਠੰਡੀ ਹਵਾ ਦੇ ਸੀਤ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਖਤਰਾ... ਪਰ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਆਚੇ ਪਾਲੀ ਨੂੰ ਰਤਾ ਭਰ ਵੀ ਡਰ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਖੜ੍ਹਾ ਆਪਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਰਮਜੀਤ ਦੇ ਸੁਪਨੇ... ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੁਪਨੇ... ਯਾਰਾਂ-ਬੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੰਗੜੇ ਪਾਉਣ ਦੇ ਸੁਪਨੇ... ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ... ਬੇਬੇ ਦੇ ਚਾਵਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ... ਭੈਣ ਦੀਆਂ ਰੀਝਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ... ਪਰ! ਅੱਜ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਰਮਜੀਤ ਨਾਲ ਗੱਲ ਹੀ ਨਾ ਕਰੇ... ?

ਕਰਮਜੀਤ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਪਾਲੀ ਨੇ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਗੌਰ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਲਟੂਨ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਜਾਗ ਕੇ ਬਾਹਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ? ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਦਿਸਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਆਪਣੀ ਪੈਂਟ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਕੱਢਿਆ... ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਧੜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੰਨਾ ਡਰ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਦੇ ਆਉਣ ਜਾਂ ਹਨੇਰੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਨਾ ਲੱਗਾ ਜਿੰਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਕੱਢਣ ਤੇ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ।

‘ਪਰ ਕਰਮਜੀਤ ਨਾਲ ਤਾਂ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਵੇ...।’ ਉਸ ਨੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਸੋਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਡਰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਘੱਟਿਆ ਜਾਪਿਆ।

ਪਾਲੀ ਨੇ ਮੋਬਾਈਲ ਕੱਢਿਆ ਤੇ ਆਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਰਾਤ ਦੇ 12 ਵੱਜ ਚੁਕੇ ਸਨ ਪਰ ਪਾਲੀ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਪਲ ਦੀ ਦੇਰੀ ਦੇ ਕਰਮਜੀਤ ਦਾ ਨੰਬਰ ਮਿਲਾਇਆ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਰਮਜੀਤ ਨੇ ਫੋਨ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ।

‘ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਸੌ ਗਈ ਹੋਣੀ ਹੈ...!’ ਪਾਲੀ ਨੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚਿਆ।

ਉਸ ਨੇ ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਨੰਬਰ ਮਿਲਾਇਆ ਤਾਂ ਕਰਮਜੀਤ ਦੀ ਹੈਲੋ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੇ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਠੰਡ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਪਾਲੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਗਰਮਾਹਟ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

“ਕੀ ਗੱਲ ਪਹਿਲਾਂ ਫੋਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ?” ਪਾਲੀ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ ਸੀ... ਤੁਹਾਡਾ ਫੋਨ ਉਡੀਕਦਿਆਂ-ਉਡੀਕਦਿਆਂ।”
ਕਰਮਜੀਤ ਨੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ।

“ਚਲੋ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ।” ਪਾਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਓ...?” ਕਰਮਜੀਤ ਨੇ ਪਾਲੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹਾਂ...।”

“ਛੁੱਟੀ ਕਦੋਂ ਆਓਗੇ...?”

“ਬੱਸ ਛੇਤੀ ਹੀ...।”

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲੀ ਤੇ ਕਰਮਜੀਤ ਦੋਵੇਂ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਗਏ। ਪਾਲੀ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਨਾਲ ਦੇ ਰੁੱਖ ਦੀ ਓਟ ਲੈ ਲਈ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਰਾਈਫਲ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਠੰਡ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸੀ... ਨਾ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਦਾ... ਨਾ ਅੱਤਵਾਦੀ ਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦਾ...!!!

ਪਾਲੀ ਤੇ ਕਰਮਜੀਤ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਗੁਆਚੇ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹਿੱਲਜੁਲ ਦਾ ਰਤਾ ਭਰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਉਸ ਦੇ ਫੌਜੀ ਮਨ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਹੈ...!!! ਪਰ ਕਰਮਜੀਤ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਗਾਥਾ ਛੇੜੀ ਕਿ ਪਾਲੀ ਉੱਠ ਕੇ ਦੇਖਣ ਲਈ ਨਾ ਗਿਆ।

ਸੁੰਨਸਾਨ ਹਨੇਰੀ ਰਾਤ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪੱਤਾ ਵੀ ਹਿੱਲਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੂਰ ਤੱਕ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਪਾਲੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਰਮਜੀਤ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਦੂਰ ਤੱਕ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਝਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਲੁੱਕੇ ਉਸ ਸ਼ਖਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਸ਼ਿਕਾਰ ਅਵੇਸਲਾ ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਉਹ ਮੌਤ ਦਾ ਸੌਦਾਗਰ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਤੇ ਦੱਬੇ ਪੈਰੀਂ ਪਾਲੀ ਦੀ ਉੱਚੀ ਪੋਸਟ ਵੱਲ ਵਧਿਆ। ਪਰ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਫੌਜੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਪਾਲੀ ਦੀ ਆਉਂਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਸੇਧ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਵੱਲ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵੱਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪਾਲੀ ਦੇ ਐਨ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ।

ਪਾਲੀ ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਕਰਮਜੀਤ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਮਸਤ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਆਪਣੀ ‘ਹੋਣੀ’ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਪੀਂਘ ਦੇ ਹੁਸੀਨ ਬੂਟੇ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ ਸ਼ਖਸ ਉਸ ਦਰਖਤ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਪਿੱਛੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ ਜੋੜ ਕੇ ਪਾਲੀ ਬੈਠਾ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਕੁੱਝ

ਪਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁਪਚਾਪ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ... ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਪਾਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਯਾਦ...!!!

ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਪਿਸਟਲ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜੀ ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਪਾਲੀ ਦੇ ਐਨ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿਸੇ ਸ਼ਖਸ ਦੀ ਪਰਛਾਈਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਪਾਲੀ ਹੱਥੋਂ ਮੋਬਾਈਲ ਹੇਠਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਪਾਲੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਈਫਲ ਨੂੰ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਦੇਖਿਆ ਪਰ ਤਦ ਤਕ ਉਸ ਸ਼ਖਸ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਦੇਰੀ ਕੀਤਿਆਂ ਪਿਸਟਲ ਪਾਲੀ ਦੇ ਮੱਥੇ ਨਾਲ ਲਗਾ ਲਈ ਸੀ।

ਪਾਲੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨੇ ਇੱਕ ਪਲ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੜ੍ਹ ਵਿਚ ਵਹਿ ਗਏ ਜਾਪੇ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਤੇ...!!!

ਠਾਅ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਭ ਕੁੱਝ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ... ਇਸ ਡਰਾਉਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਕਰਮਜੀਤ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਖਿੰਡ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਉੱਥੇ ਪੋਸਟ ਤੇ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸੂਬੇਦਾਰ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੂੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦਰ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਉਹ ਅਤੇ ਨਾਲ ਸੁੱਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਈਫਲਾਂ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਭੱਜੇ ਪਰ ਉਸ ਸ਼ਖਸ ਲਈ ਇੰਨਾਂ ਸਮਾਂ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ।

ਪਾਲੀ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਲਾਸ਼ ਬਣਿਆ ਧਰਤੀ ਤੇ ਡਿੱਗਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਰਮਜੀਤ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, “ਕਰਮਜੀਤ ਤੂੰ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੀਂ ਮੈਂ ਛੇਤੀ ਆਵਾਂਗਾ ਤੈਨੂੰ ਲੈਣ...!!!” ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਪਏ ਪਾਲੀ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਵਿਚੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ... ਪਾਲੀ... ਪਾਲੀ... ਕੀ ਹੋਇਆ... ਤੂੰ ਬੋਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ...? ...ਪਾਲੀ...ਕੀ ਹੋਇਆ...?

ਪਰ! ਪਾਲੀ ਸਦਾ ਲਈ ਚੁਪ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨੇ ਅਧੂਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਅਤੇ ਕਰਮਜੀਤ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਅਧੂਰੇ ਕਰ ਕੇ... ਸਦਾ ਲਈ...।

ਸੌਦਾ

ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਦਾ ਨਾਮ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਮਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਵੇਂ ਪੁੰਨਿਆ ਦਾ ਚੰਨ ਆਪਣੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਹਨੇਰੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਪੈਸੇ- ਧੋਲੇ ਦੀ ਤੰਗੀ ਰਹੀ ਪਰ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਨੇ ਐਮ.ਏ. ਤੱਕ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ।

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਵੱਡਾ ਅਫ਼ਸਰ ਲੱਗ ਕੇ ਘਰ ਦੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਕੱਟ ਦੇਵੇਗਾ। ਪੂਰਨ ਵੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨੇ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਅੱਜ ਪੂਰਨ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਉਹ ਪੀਐੱਚ. ਡੀ. ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਪੇਪਰ ਦੇ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹਦਾ ਦਾਖਲਾ ਪੀਐੱਚ.ਡੀ. ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਲੱਗੇਗਾ... ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਚਮਕਾ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਘਰ ਦੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਕੱਟ ਦੇਵੇਗਾ।

ਜਿਸ ਦਿਨ ਪੀਐੱਚ.ਡੀ. ਦੇ ਪੇਪਰ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਿਆ, ਪੂਰਨ ਦੇ ਪੈਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੱਗ ਰਹੇ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਇਹ ਟੀਚਾ ਵੀ ਫਤਹਿ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਪੂਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ।

ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਹੀ ਫਿਕਰ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੀਐੱਚ.ਡੀ. ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ।

“ਸਰ, ਸਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ।”

“ਸਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ... ਕੌਣ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਏ...?” ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਫੋਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਛਾਣੀ।

“ਸਰ... ਮੈਂ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।”

“ਕੌਣ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ...?” ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਿਆ ਸੀ।

“ਸਰ... ਮੈਂ ਪੀਐੱਚ. ਡੀ. ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਥਾਂ ਤੇ ਆਇਆ ਹਾਂ।” ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਅੱਛਾ... ਦੱਸੋ ਕੀ ਕੰਮ ਏ...?” ਹੁਣ ਤੱਕ ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਚੁਕੇ ਸਨ।

“ਸਰ... ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।”

“ਕਿਸ ਕੰਮ ਲਈ?”

“ਪੀਐੱਚ. ਡੀ. ਕਰਨ ਲਈ?”

“ਅੱਛਾ... ਅੱਛਾ... ਤੂੰ ਐਤਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆ ਜਾਵੀਂ ਉੱਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਾਂਗੇ।” ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਪੂਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਵਿੱਚੇ ਹੀ ਕੱਟਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਟਾਈਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

“ਠੀਕ ਹੈ ਸਰ...।”

ਪੂਰਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਠਿਕਾਣਾ ਨਾ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪੂਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਉਹ ਪੀਐੱਚ. ਡੀ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨੇ ਸਾਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਘਰ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ।

ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਬਾਪੂ ਉਸ ਕੋਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਗਿਆ।

“ਕੀ ਗੱਲ ਬਾਪੂ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਅਜੇ ਸੁੱਤੇ ਨਹੀਂ?” ਪੂਰਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਬੱਸ ਐਵੇਂ ਹੀ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ... ਸੋਚਿਆ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਲਵਾਂ?”

“ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰੋਜ਼ਾਨ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹੋ... ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ ਬਾਪੂ ਜੀ...?” ਪੂਰਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਕੁਝ ਨਹੀਂ...!”

“ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਤਾਂ ਹੈ...?” ਪੂਰਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਭਾਵ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਲਏ ਸਨ।

“ਨਹੀਂ-ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੱਸ ਐਵੇਂ ਹੀ ਆਇਆ ਸੀ?” ਬਾਪੂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਨ

ਦੀ ਗੱਲ ਪੂਰਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਪਰ ਪੂਰਨ ਦੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਤੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ,

“ਪੂਰਨ ਪੁੱਤਰ, ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇੰਨੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਤੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਵਾ ਸਕਾਂ।” ਪੂਰਨ ਦਾ ਬਾਪੂ ਗਰੀਬੀ ਹੱਥੋਂ ਸੱਚਮੁਚ ਮਜ਼ਬੂਰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਬਾਪੂ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ... ਪੀਐੱਚ. ਡੀ. ਪੂਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ।” ਪੂਰਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਹੌਂਸਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਪਰ ਪੀਐੱਚ. ਡੀ. ਦਾ ਦਾਖਲਾ...?”

“ਬਾਪੂ ਜੀ ਇਸ ਤੇ ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।”

“ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਪੁੱਤਰ...।” ਬਾਪੂ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਬਾਪੂ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਪੂਰਨ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬੈਠਾ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਫਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਖਿੜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਭਵਿੱਖਮਈ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਿਆ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੂਰਨ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਈਕਲ ਲਿਆ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਖੇ ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਦੇ ਘਰ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਈਕਲ ਦੀਵਾਰ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵਜਾਈ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਖੋਲਿਆ।

“ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਮੈਡਮ ਜੀ।” ਪੂਰਨ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮੈਡਮ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।”

“ਜੀ, ਮੇਰੀ ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਗੱਲ ਹੋਈ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਮੈਨੂੰ 10 ਵਜੇ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ ਘਰ।”

“ਅੱਛਾ, ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਓ।” ਮੈਡਮ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਪੂਰਨ ਅੰਦਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਇਤਨੇ ਨੂੰ ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਪੂਰਨ ਨੇ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਕਹੀ ਅਤੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਇਆ।

“ਸਰ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਕੱਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।” ਪੂਰਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਅੱਛਾ... ਤੂੰ ਹੈਂ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ... ਜਿਸਨੇ ਪੂਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੀਐੱਚ. ਡੀ. ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।” ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਹਾਂ ਜੀ...।” ਪੂਰਨ ਆਪਣੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ।

“ਹਾਂ ਬਈ ਕਾਕਾ, ਕੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਏ ਤੂੰ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ...?” ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਸਰ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅਧੀਨ ਪੀਐੱਚ. ਡੀ. ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।” ਪੂਰਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਤੀ।

“ਪਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।” ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਪੂਰਨ ਨੂੰ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਪਰ ਸਰ ਮੈਂ ਬੜੀ ਆਸ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ।” ਪੂਰਨ ਨੇ ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਤਰਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਠੀਕ ਏ, ਤੂੰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਖਰਚਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਏਂ?” ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਪੂਰਨ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨੀ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝੀ।

“ਖਰਚਾ... ਕਾਹਦਾ ਸਰ?” ਪੂਰਨ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ।

“ਕਾਕਾ, ਪੀਐੱਚ. ਡੀ. ਕਰਨ ਆਇਆ ਏਂ ‘ਭੇਟਾ’ ਤਾਂ ਦੇਣੀ ਪਊ।” ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਖਚਰੀ ਜਿਹੀ ਹਾਸੀ ਹੱਸਦਿਆਂ ਪੂਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਪਰ ਸਰ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ।”

“ਪਰ ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਹੈ...?”

“ਇਹ ਤਾਂ ਸ਼ਰੇਆਮ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਹੈ।”

“ਮੈਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾ ਸਿਖਾ, ਜੇਕਰ ਜੇਬ ਵਿਚ ਧੋਲਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੱਸ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਜਾ ਸਕਦਾ ਏਂ...?”

“ਪਰ ਸਰ, ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ...?” ਪੂਰਨ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹਲੀਮੀ ਵਿਚ ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਦਾ ਤਰਲਾ ਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਦੇਖ ਬਈ ਕਾਕਾ, ਜੇ ਜੇਬ ਭਾਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਠੀਕ ਏ... ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਖਾਲੀ ਜੇਬ ਸੁਪਨੇ ਸਾਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ...।”

“ਠੀਕ ਏ ਸਰ, ਕਿੰਨਾ ਖਰਚ ਹੋਵੇਗਾ...?” ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੂਰਨ ਹਾਰ ਮੰਨ ਚੁਕਾ ਸੀ।

“ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਈਆ।”

“ਇਕ ਲੱਖ...!”

“ਹਾਂ, ਜੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆ ਜਾਵੀਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ।” ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਗੱਲ ਖਤਮ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ/ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਲੈਕਚਰ ਦੇ ਕੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਨਕਲੀ

ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਜਾਣ ਕੇ ਗੁੰਮ-ਸੁੰਮ ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੂਰਨ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਦੀ ਸਮਝ ਆ ਚੁਕੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹਾਰ ਮੰਨ ਕੇ ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ,

“ਪਰ ਸਰ, ਮੈਂ ਇੱਕਠੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਈਏ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ...।”

“ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ 25-25 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਦੇ ਦੇਵੀਂ।” ਹੁਣ ਤੱਕ ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਵੀ ਪੂਰਨ ਦੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਨੂੰ ਜਾਣ ਚੁਕਾ ਸੀ।

“ਠੀਕ ਏ ਸਰ।” ਪੂਰਨ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਚੰਗਾ ਫ਼ੇਰ, ਕੱਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆ ਜਾਵੀਂ...।” ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸੌਦਾ ਤਹਿ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਪੂਰਨ ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਦੇ ਘਰੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਉਹ ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਜਿੰਨਾ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਉਤਨਾ ਹੀ ਉਦਾਸ ਤੇ ਚੁਪਚਾਪ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੌਦਾ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਦਲੇ ਕੀਤਾ ਸੀ... ਬਾਪੂ ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਪੁੱਛੇ ਤੋਂ...।

ਸ਼ਾਇਦ ਬਾਪੂ ਇਸ ਸੌਦੇ ਲਈ ਨਾ ਮੰਨੇ... ਜਾਂ ... ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਮੰਨ ਜਾਵੇ... ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਘਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸੌਦਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ।

ਬੇਨਾਮ ਰਿਸ਼ਤਾ

ਜਗਬੀਰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਰਨੀ ਲੰਘ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਧਿਆ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜਿਹੇ ਘਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾਂ ਤੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਕੋਠੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਕਦਮ ਰੁਕ ਗਏ। ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਇੰਨੇ ਪੈਸੇ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਗਏ ਕਿ ਇਹ ਮਹਿਲ ਛੱਤ ਲਿਆ ?

ਗਲੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕਾਕਾ, ਬਾਵਰ ਦਾ ਘਰ ਇਹੋ ਹੀ ਹੈ ?”

ਮੁੰਡਾ ਇਕ ਦਮ ਰੁਕ ਗਿਆ ਤੇ ਜਗਬੀਰ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਤੀਕ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਸੋਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬੋਲਿਆ,

“ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਬਾਪੂ ਬਾਵਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਘਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਹੋ...?”

ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਬਾਵਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਬਾਪੂ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਜਗਬੀਰ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ 30 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ, ਆਪਣੇ ਘਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ?

ਜਗਬੀਰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ ਉਸ ਜੁਆਕ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਆਈ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ... ਆਪਣੇ ਹਾਣੀ... ਆਪਣਾ ਸਕੂਲ... ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਦੀਆਂ ਝਿੜਕਾਂ... ਮਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ... ਭਰਜਾਈਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਗਲ ... ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਬੇ ਤੇ ਅੱਜ ਉਸਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜੁਆਕ ਬਾਬਾ ਆਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਗਬੀਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਵੀ ‘ਬਾਬਾ’ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਗਬੀਰ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਹੀ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰ ਲਈ ਹੋਵੇ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਰੀਲ ਵਾਂਗ ਜਗਬੀਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ।

ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਜੱਗੀ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੰਡਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਦੱਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚੋਂ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਖੀਵਾ ਹੋਏ ਜੱਗੀ ਦੇ ਬਾਪੂ ਦੇ ਪੈਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਨਹੀਂ

ਸਨ ਲੱਗ ਰਹੇ। ਜੱਗੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਦੀਆਂ ਗੱਪਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਕਿਉਂ ਬਈ ਨਾਜਰ ਸਿਆਂ, ਦੇਖਿਆ ਯਾਰਾਂ ਦਾ ਦਿਮਾਗ... ਹੋ ਗਿਆ ਨਾ ਪਾਸ... ਦੱਸਵੀਂ ਵਿਚੋਂ।” ਜੱਗੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਸੱਚੀਂ ਯਾਰਾ... ਮੰਨ ਗਏ ਤੈਨੂੰ।” ਨਾਜਰ ਨੇ ਵੀ ਜੱਗੀ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਚਾਲ ਚੱਲਦਾ ਗਿਆ। ਘਰ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜੱਗੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਉਸ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਾ ਲੱਗਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਨੂੰਹ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਸਕੇ।

ਜੱਗੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਲੱਭੂ ਵੰਡੇ ਗਏ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ ਗਈ। ਚੰਨ ਜਿਹੀ ਨੂੰਹ ਦੇਖ ਕੇ ਜੱਗੀ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜੱਗੀ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਨਿਰਮਲ ਜਿਹੀ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ ਪਤਨੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ।

ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੱਗੀ ਨੇ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਜੱਗੀ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਨੇ ਉਸਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਹ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੱਗੀ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਤੇ ਮਾਣ ਸੀ।

ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਿਰਮਲ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਮੁੜ ਆਉਣ ਦਾ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਫੌਜ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਅੱਜ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ... 30 ਸਾਲ ਬਾਅਦ।

ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਿਛਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਯਾਦ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਤਨੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ,

“ਕੀ ਗੱਲ ਬਜ਼ੁਰਗੋ... ਕੀ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋ?”

ਜੱਗੀ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਤੰਦ ਅਚਾਨਕ ਇਸ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਟੁੱਟ ਗਈ। ਉਹ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੇ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ।

“ਕਾਕਾ... ਕੀ ਨਾਂ ਹੈ ਤੇਰਾ?”

“ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ...।”

“ਤੇਰੇ ਬਾਪੂ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਹੈ...?” ਜੱਗੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਸਰਦਾਰ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ।”

“ਅੱਛਾ ਤੂੰ ਨਛੱਤਰ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਏਂ।” ਜੱਗੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ

ਫੇਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਹਾਂ ਜੀ...।”

“ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਤੇਰਾ ਬਾਪੂ...?”

“ਜੀ ਉਹ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਹਨ... ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ?” ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਜੱਗੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ।

“ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਯਾਰ ਜੱਗੀ ਹਾਂ।” ਉਸਨੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ।

“ਚੱਲ ਤੇਰੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ।” ਜੱਗੀ ਨੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਮੋਢੇ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਲ ਜੱਗੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਹੀ ਨਾਲ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

“ਉਏ ਛੱਤਿਆ... ਕੀ ਹਾਲ ਏ ਤੇਰਾ?” ਜੱਗੀ ਨੇ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਚਾਨਕ ਰੁੱਕ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਜੱਗੀ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਲੱਗਾ।

ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਦੇਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਛਾਨਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਚਪਣ ਦੇ ਯਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਚੇਤੇ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਝੱਟ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ,

“ਉਏ ਜੱਗੀ ਤੂੰ ... ਪਰ ਤੂੰ ਤਾਂ...?”

ਉਹ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਾਕ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

“ਪਰ ਮੈਂ ਕੀ...?” ਜੱਗੀ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਤੂੰ ਤਾਂ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਤੈਨੂੰ ਮਰਿਆ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਹੈ...!” ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਵਾਕ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਨਹੀਂ ਯਾਰਾ, ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਮੁੱਕੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਗਿਆ... ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚੋਂ ਹੁਣ ਰਿਹਾਅ ਹੋਇਆ ਆਂ... ਮੇਰੀ ਪਲਟੂਨ ਦੇ ਮੇਰੀ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਮੇਰੀ ਪਲਟੂਨ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮਿਲੀਆਂ... ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ।” ਜੱਗੀ ਨੇ ਇਕੋ ਸਾਹੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਬੇਲੀ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹੀ।

ਕੁਝ ਦੇਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ ਵਰਤੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜੱਗੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ,

“ਪਰ! ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਭਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ...?”

“ਕੀਤੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ... ਤੇਰੇ ਭਰਾ ਬਾਵਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਤੇਰਾ ਕੁਝ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ।”

“ਮੇਰੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨਿਰਮਲ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ?” ਇਹ ਗੱਲ ਪੁੱਛਣ ‘ਤੇ ਜੱਗੀ ਦਾ ਦਿਲ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਧੜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਜੀਬ ਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਦਲੇਰੀ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛ ਹੀ ਲਿਆ।

ਇਹ ਸਵਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ। ਜਗਬੀਰ ਉਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ ਵੱਟੀ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਫੇਰ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਕੀ ਗੱਲ ਨਛੱਤਰ ਸਿਆਂ... ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ?”

“ਜਵਾਬ ਕੀ ਦੇਵਾਂ ਯਾਰਾ... ਮੈਂ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਲਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।”

“ਪਰ ਕੁਝ ਤਾਂ ਦੱਸ...?”

“ਤੇਰੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਉਸ ਵਿਚਾਰੀ ਤੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੇ ਪਹਾੜ ਟੁੱਟ ਪਏ... ਕਈ ਸਾਲ ਤੇਰੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਲੰਘਾ ਦਿੱਤੇ... ਪਰ ਫਿਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਤੇਰੇ ਭਰਾ ਬਾਵਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ...?”

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲ ਸਕਿਆ। ਜੱਗੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਚੁੱਪਚਾਪ ਖੜ੍ਹਾ ਇਕ ਪਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਿਰਮਲ ਨਾਲ ਬਣੇ ਇਸ ‘ਬੇਨਾਮ ਰਿਸ਼ਤੇ’ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ‘ਹੋਣੀ’ ਪਿੱਛੇ ਕਸੂਰ ਕਿਸ ਦਾ ਹੈ... ਮੇਰਾ...? ਨਿਰਮਲ ਦਾ...? ਬਾਵਰ ਦਾ...? ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਮਾਜ ਦਾ...? ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲ ਰਿਹਾ।

ਜੱਗੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮੁੜ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਦੂਰ ਕਿਸੇ ਗੁਮਨਾਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੱਲ, ਜਿੱਥੇ ਨਾ ਇਹ ਬੇਨਾਮ ਰਿਸ਼ਤੇ ਅੱਪੜ ਸਕਣ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ...!

ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਜੱਗੀ ਨੂੰ ਪਿੱਛੋਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਜੱਗੀ... ਉਏ ਜੱਗੀ... ਗੱਲ ਤਾਂ ਸੁਣ... ਘਰ ਤਾਂ ਚੱਲ... ਤੇਰਾ ਭਰਾ ਬਾਵਰ ਤੈਨੂੰ ਉਡੀਕ...?... ਜੱਗੀ... ਜੱਗੀ... ਗੱਲ ਤਾਂ ਸੁਣ... ਤੇਰੇ ਬੱਚੇ... ਤੇਰੀ ਘਰਵਾਲੀ...! ਜੱਗੀ... ਜੱਗੀ...!”

ਪਰ ਜੱਗੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਅਨਜਾਣ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ... ਜਿਸ ਦਾ ਪਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ...।

ਕਉਣੁ ਜਾਣੈ ਪੀਰ ਪਰਾਈ

ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਲਟਨ ਤੋਂ ਚਿੱਠੀ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜਦਾ-ਲੜਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਹਰਜੀਤ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਤਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਰੋ-ਰੋ ਕੇ ਸਮਾਂ ਲੰਘਾਇਆ ਪਰ ਆਪਣੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਅਸਹਿ ਦਰਦ ਨੂੰ ਸਹਿ ਲਿਆ। ਹਰਜੀਤ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੱਗ ਗਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਘਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਠੀਕ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਪਤੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸੁਰਜੀਤ ਨੂੰ ਰੜਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ।

ਅੱਜ ਚਾਰ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹਰਜੀਤ ਦੀ ਪਲਟਨ ਤੋਂ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਆਉਣਾ, ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਲਈ ਸੱਚਮੁਚ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਡਾਕੀਆ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਦੂਜੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਅਮਨ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ,

“ਅਮਨ, ਕਿੱਥੇ ਹੈਂ ਤੂੰ...?”

“ਆਈ ਮੰਮੀ ਜੀ...।” ਅਮਨ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮੰਮੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਕੀ ਗੱਲ ਮੰਮੀ ਜੀ...?”

“ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪੁੱਤ, ਆਹ ਤੇਰੇ ਡੈਡੀ ਦੀ ਪਲਟਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ ਆਈ ਹੈ... ਪੜ੍ਹ ਕੀ ਲਿਖਿਆ?”

“ਹੈਂ... ਡੈਡੀ ਜੀ ਦੀ ਪਲਟਨ ਤੋਂ ਚਿੱਠੀ...!” ਅਮਨ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਭਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਚਿੱਠੀ ਫੜ ਲਈ। ਅਮਨ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਪੜ੍ਹਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

“ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਪਤਨੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੌਲਦਾਰ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ,

ਤੁਹਾਡੇ ਪਤੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ

ਸ਼ਹਾਦਤ ਸਾਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ਭਗਤੀ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਭਰਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਮੱਘਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪਲਟਨ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕ,
ਕਰਨਲ ਅਮਰਨਾਥ,
ਕਮਾਨ ਅਫਸਰ।

ਅਮਨ ਦੇ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ 'ਚੋਂ ਹੁੰਝੂਆਂ ਦੀ ਝੜੀ ਵਹਿ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਹਰਜੀਤ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇ। ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਹਰਜੀਤ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੇ ਗਲਵਕੜੀ ਆ ਪਾਈ। ਉਸਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਫੌਜ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੁਆਟਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀਆਂ ਫੈਮਲੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਕਮਾਨ ਅਫਸਰ ਦੀ ਮੇਮ ਸਾਹਬ ਸਭ ਦਾ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ।

“ਕੀ ਗੱਲ... ਮੰਮੀ ਜੀ?” ਅਮਨ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਯਾਦ ਦੀ ਤੰਦ ਨੂੰ ਤੋੜਦਿਆਂ ਉਸਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ 'ਚ ਲਿਆਂਦਾ।

“ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪੁੱਤ...।” ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਨਮ ਅੱਖਾਂ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਲਈਆਂ ਪਰ ਜਵਾਨ ਹੋ ਰਹੀ ਧੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਭਿੱਜੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਦੇਖ ਲਈਆਂ।

“ਮੰਮੀ ਜੀ... ਤੁਸੀਂ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ, ਮੇਰੇ ਪਾਪਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਸੈਨਿਕ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਫਖਰ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਾਂ।” ਇਸ ਸਭ ਆਖਦਿਆਂ ਅਮਨ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਭਰ ਆਈਆਂ।

“ਕੋਈ ਨਾ ਪੁੱਤ... ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਭਾਵੇ ਉਹੀ ਹੁੰਦਾ, ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸੋਚਦੈ।” ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਅਮਨ ਨੂੰ ਗਲਵਕੜੀ ਪਾ ਲਈ।

ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਪਲਟਨ ਚ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨੇੜੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਦਿਲ ਬੇਚੈਨ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਆ ਘੇਰਦੀਆਂ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ

ਦੋਵੇਂ ਬੱਚੇ ਪਟਲਨ 'ਚ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੁਕ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪੂਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਰੇਲ ਰਾਹੀਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹਰਜੀਤ ਦੀ ਪਲਟਨ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਔਰਤਾਂ ਹੋਰ ਮਿਲ ਗਈਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਪਲਟਨ ਵਿਚ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਫੌਜੀ ਲੰਘਦਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਹਰਜੀਤ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਹੀ ਵਰਦੀ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੱਗ ਅਤੇ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਉੱਚੇ ਲੰਮੇ ਜਵਾਨ ਫੌਜੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਹਰਜੀਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਨਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਪਰ ਹਰ ਵਾਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਧੀ-ਪੁੱਤਰ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰ ਚੁਰਾ ਲੈਂਦੀ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ ਅੱਖੀਆਂ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਲੈਂਦੀ।

ਰਾਤ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਜ਼ੋਰਾਂ ਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੁਰਸੀਆਂ, ਮੇਜ਼ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਸ਼ਮਿਆਨੇ ਸਜ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਕੁਝ ਵੀ ਬੋਲਣਾ ਵਾਜਿਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ।

ਰਾਤ ਨੂੰ 07: 30 ਵਜੇ ਜਿਪਸੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗੈਸਟ ਰੂਮ ਦੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਜਲਦ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉੱਥੇ ਕਮਾਨ ਅਫ਼ਸਰ ਸਾਹਬ ਦੀ ਮੇਮ ਸਾਹਬ ਦੂਜੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੇਮ ਸਾਹਬਾਂ ਨਾਲ ਖੜੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਸਾੜੀਆਂ ਪਹਿਨੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਜੂਸ ਦੇ ਗਿਲਾਸ ਸਨ। ਉਹ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਕੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪਾਰਟੀ ਜ਼ੋਰਾਂ ਤੇ ਸੀ, ਕੁੱਝ ਜਵਾਨ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਗੀਤ ਗਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਗਰੁੱਪ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਮਹਿੰਗੇ ਬ੍ਰਾਂਡ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੁੱਝ ਜਵਾਨ ਵਰਦੀ ਪਾ ਕੇ ਡਿਊਟੀਆਂ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ।

ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀਰ ਨਾਰੀਆਂ (ਸ਼ਹੀਦ ਵਿਧਵਾਵਾਂ) ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਖੜੀਆਂ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬੀਤਿਆ ਹੋਇਆ ਵਕਤ ਯਾਦ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਵੀਰ ਨਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਆਮ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀਰ ਨਾਰੀਆਂ ਆਮ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬੈਠ ਗਈਆਂ। ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਕੁੱਝ ਵੀ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਰਿਹਾ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਮਾਨ ਅਫ਼ਸਰ ਦੀ ਮੇਮ ਸਾਹਬ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਰੰਗ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ

ਆ ਰਿਹਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀਰ ਨਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੁੰਝੂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਨਾਵਟੀ ਲੱਗ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਵੱਲ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ‘ਇਹਨਾਂ ਪੇਂਡੂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ’ਚ ਕਿਉਂ ਸੱਦ ਲਿਆ ? ਇਹ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਹੀ ਖਰਾਬ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।’

ਕਰਨਲ ਸਾਹਬ ਦੀ ਮੇਮ ਸਾਹਬ ਇਹ ਸੋਚਦਿਆਂ ਕਰਨਲ ਸਾਹਬ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੀ, ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਦੇਖ ਕੇ ਕਰਨਲ ਸਾਹਬ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਮੇਮ ਸਾਹਬ ਦੇ ਮੱਥੇ ਦੀਆਂ ਤਿਉੜੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਹੋਵੇ।

“ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਡਾਰਲਿੰਗ... ?” ਕਰਨਲ ਸਾਹਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੇਮ ਸਾਹਬ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ।

“ਇਹਨਾਂ ਪੇਂਡੂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਸੱਦ ਲਿਆ ਪਾਰਟੀ ’ਚ... ?” ਮੇਮ ਸਾਹਬ ਸੱਚਮੁੱਚ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ’ਚ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਇਹ ਵੀਰ ਨਾਰੀਆਂ ਨੇ... ਪਲਟਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਸਮਾਗਮ ’ਚ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ... ਨਾਲੇ ਇਹਨਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਫੰਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।” ਕਰਨਲ ਸਾਹਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਹੀ ਖਰਾਬ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਨੇ... ਇੱਥੇ ਸਾਰੇ ਇੰਜੁਆਏ (Enjoy) ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਅਤੇ ਇਹ ਡਰਾਮਾ ਕਰਕੇ ਸੱਤਿਆਨਾਸ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਨੇ...।” ਮੇਮ ਸਾਹਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਕਰਨਲ ਅਮਰਨਾਥ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਤੁਸੀਂ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ... ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕੁਝ...।”

“ਜਲਦੀ ਕੁਝ ਕਰੋ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡ ਕੇ ਘਰ ਚਲੀ ਜਾਵਾਂਗੀ।” ਮੇਮ ਸਾਹਬ ਨੇ ਕਰਨਲ ਸਾਹਬ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਨਹੀਂ-ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ... ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕੁਝ ਹੱਲ।” ਕਰਨਲ ਸਾਹਬ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਮੇਮ ਸਾਹਬ ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੇਮ ਸਾਹਬਾਂ ਕੋਲ ਚਲੀ ਗਈ। ਕਰਨਲ ਅਮਰਨਾਥ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਉਸਦੇ ਪੈਰ ਡਗਮਗਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਲਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਮੇਜਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ।

“ਐੱਸ.ਐੱਮ. (ਸੂਬੇਦਾਰ ਮੇਜਰ) ਸਾਹਬ, ਇਹਨਾਂ ਲੇਡੀਜ਼ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਗੈਸਟ ਰੂਮ ਵਿਚ ਭਿਜਵਾ ਦਿਓ, ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਰੂਮ ਵਿਚ ਹੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।” ਕਰਨਲ ਸਾਹਬ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਐੱਸ.ਐੱਮ. ਸਾਹਬ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ।

“ਪਰ ਸਾਹਬ ਇਹ ਵੀਰ ਨਾਰੀਆਂ ਨੇ...!!!” ਐੱਸ.ਐੱਮ. ਸਾਹਬ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਆਈ ਨੋ (I Know) ਐੱਸ.ਐੱਮ. ਸਾਹਬ।” ਕਰਨਲ ਸਾਹਬ ਨੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਐੱਸ.ਐੱਮ. ਸਾਹਬ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਠੀਕ ਹੈ ਸਾਹਬ... ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਵੀਰ ਨਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਗੈਸਟ ਰੂਮ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਵੀ ਗੈਸਟ ਰੂਮ ਵਿਚ ਹੀ ਭਿਜਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।” ਐੱਸ.ਐੱਮ. ਸਾਹਬ ਨੇ ਕਰਨਲ ਸਾਹਬ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਜਾਪਦਾ ਸੀ।

ਕਮਾਨ ਅਫ਼ਸਰ ਤੋਂ ਹੁਕਮ ਲੈ ਕੇ ਐੱਸ.ਐੱਮ. ਸਾਹਬ ਵੀਰ ਨਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ,

“ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵੀਰ ਨਾਰੀਆਂ ਹੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਪਤੀਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪਾਤਰ ਹੋ... ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੀਆਂ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਓ, ਤੁਹਾਡਾ ਖਾਣਾ ਰੂਮ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।” ਇਤਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਐੱਸ.ਐੱਮ. ਸਾਹਬ ਨੇ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੂੰ ਗੱਡੀਆਂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ।

ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਵੀਰ ਨਾਰੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਗੈਸਟ ਰੂਮ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਈਆਂ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੱਲੀਆਂ ਕਰਨਲ ਅਮਰਨਾਥ ਦੀ ਮੇਮ ਸਾਹਬ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ‘ਚਲੋ ਇਹਨਾਂ ਪੇਂਡੂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁੱਟਿਆ।’

ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਵੀ ਇਕ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਮੇਮ ਸਾਹਬ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇੰਜਆਏ (Enjoy) ਕਰ ਸਕੇਗੀ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਕੌਣ ਸਮਝੇਗਾ? ਇਹ ਸੋਚਦਿਆਂ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਨਮ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਗੱਡੀ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਟੇਪ ਚਲਾਈ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਮੱਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗਾ।

‘ਕਉਣੁ ਜਾਣੈ ਪੀਰ ਪਰਾਈ।।’

ਗੁਡੀਆ

ਨੇਹਾ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਸਦਾ ਗੁੱਸਾ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਮੁੜ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਜਿੱਥੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਬੈਠੀ ਅਖਬਾਰ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਮੰਮਾ... ਮੈਂ ਕੋਈ ਛੋਟੀ ਬੱਚੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਵੱਡੀ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ, ਐਵੇਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਟੋਕਿਆ ਨਾ ਕਰੋ।” ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਆਪਣੀ ਮੰਮੀ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਮੂਡ ਵਿਚ ਸੀ।

“ਤਾਂ ਹੀ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਹੁਣ ਵੱਡੀ ਹੋ ਗਈ ਏਂ... ਐਵੇਂ ਬੇ-ਟੈਮ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾਇਆ ਕਰ।” ਨੇਹਾ ਦੀ ਮੰਮੀ ਨੇ ਵੀ ਉਸੇ ਹੀ ਲਿਹਾਜ਼ੇ ਵਿਚ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਾ ਲੈਂਦਾ... ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਮਨ ਚ ਖੋਟ ਨਾ ਹੋਵੇ।” ਨੇਹਾ ਨੇ ਵਿਅੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਦੇਖ ਨੇਹਾ... ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਭਲਾ ਸੋਚਦੀ ਹਾਂ।”

“ਰਹਿਣ ਦਿਓ... ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੈ... ਨਾਲੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਦੀ ਧੀ ਹਾਂ... ਕਿਸੇ 'ਚ ਇੰਨੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਅੱਖ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵੀ ਦੇਖ ਲਵੇ।” ਨੇਹਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਥਾਣੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ੋਖੀ ਮਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਠੀਕ ਏ... ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਮੁਸੀਬਤ ਚ ਫਸੀ, ਫਿਰ ਪਿਓ ਨਹੀਂ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਯਾਦ ਆਉਣਗੀਆਂ।” ਨੇਹਾ ਦੀ ਮੰਮੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਹੂੰ...!” ਨੇਹਾ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮੰਮੀ ਸਵਿਤਾ ਫਿਰ ਅਖਬਾਰ ਪੜ੍ਹਣ ਲੱਗੀ। ਇੰਨੀ ਦੇਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਥਾਣੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਘਰ ਆ ਗਏ।

“ਲਿਆ ਬਈ ਕਰਮਾਂਵਾਲੀਏ... ਕੋਈ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਪਿਆ ਦੇ।” ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਸਵਿਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਚਾਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਏ ਪਰ ਆਪਣੀ ਲਾਡਲੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿਓ... ਦਿਨੋਂ-ਦਿਨ ਮੂੰਹ-ਫੱਟ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੋੜਵਾਂ ਜੁਆਬ ਤਿਆਰ ਰੱਖਦੀ

ਹੈ।” ਸਵਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨੇਹਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਗਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਲੱਗਦੈ ਅੱਜ ਫੇਰ ਮਾਂਵਾਂ-ਧੀਆਂ ਚ ਜੰਗ ਹੋਈ ਐ...?”

“ਨਾ ਅਸੀਂ ਕਿਹੜਾ ਇਸਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਾਂ... ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਭਲਾ ਹੀ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ।” ਸਵਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਚੱਲ ਕੋਈ ਨਾ... ਅਜੇ ਬੱਚੀ ਐ, ਆਪੇ ਸਮਝ ਜਾਊਗੀ।” ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਵਿਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਸੁਖ ਨਾਲ 17 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਏ, ਅਜੇ ਬੱਚੀ ਏ...!” ਸਵਿਤਾ ਨੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

“ਚੱਲ ਕੋਈ ਨਾ, ਛੱਡ ਝਗੜਾ... ਜਾ ਚਾਹ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆ, ਆਪਾਂ ਫੇਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾਣਾ ਹੈ।” ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

“ਜੀ... ਲਿਆਈ ਬਣਾ ਕੇ।” ਸਵਿਤਾ ਉੱਠ ਕੇ ਰਸੋਈ ਚ ਚਲੀ ਗਈ ਅਤੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਨੇਹਾ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ।

“ਨੇਹਾ ਬੇਟਾ...?” ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਨੇਹਾ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ।

“ਜੀ ਪਾਪਾ... ਆ ਗਏ ਤੁਸੀਂ?” ਨੇਹਾ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਕਿਹਾ।

“ਹਾਂ ਬੇਟਾ...।”

“ਪਾਪਾ ਜੀ, ਮੰਮੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਲਉ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ...।” ਨੇਹਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੰਮੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾ ਨੂੰ ਲਗਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ... ਅੱਜ ਫੇਰ ਮਾਂਵਾਂ-ਧੀਆਂ 'ਚ ਜੰਗ ਹੋਈ ਹੈ।” ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਪਾਪਾ, ਮੰਮੀ ਦਾ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲੜਣਾ, ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਾ ਦਿਓ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਝਗੜਾ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰਨ।” ਨੇਹਾ ਨੇ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਮੰਮੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਗਾਈ।

“ਕੋਈ ਨਾ, ਮੈਂ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ... ਤੂੰ ਜਲਦੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾ, ਆਪਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾਣਾ ਹੈ।” ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

“ਕੀ ਲੈਣ...?” ਨੇਹਾ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਲੈਣਾ ਕੀ ਹੈ, ਨਾਲੇ ਤੁਰ-ਫਿਰ ਆਵਾਂਗੇ ਤੇ ਨਾਲੇ ਸਬਜ਼ੀ-ਭਾਜੀ ਲੈ ਆਵਾਂਗੇ।”

“ਬੱਸ...?”

“ਹੋਰ ਕੀ, ਨਾਲੇ ਤੇਰੀ ਮੰਮਾ ਨਾਲ ਸੁਲਾਹ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।” ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਠੀਕ ਏ ਪਾਪਾ, ਮੈਂ ਆਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ।”

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇਹਾ ਦੇ ਕਮਰੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੰਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਸਵਿਤਾ ਉਸ ਲਈ ਚਾਹ ਬਣਾ ਲਿਆਈ। ਚਾਹ ਦਾ ਕੱਪ ਫੜ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ,

“ਚੱਲ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਹੋ ਜਾਓ ਤਿਆਰ... ਬਾਜ਼ਾਰੋਂ ਸਬਜ਼ੀ ਲੈ ਆਈਏ।”

“ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਚਾਹ ਪੀਓ ਮੈਂ ਕਪੜੇ ਬਦਲ ਕੇ ਆਈ।” ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਸਵਿਤਾ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ।

ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਸਵਿਤਾ ਅਤੇ ਨੇਹਾ ਤਿੰਨੋਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਏ। ਉਹ ਅਜੇ ਕੁਝ ਦੂਰ ਹੀ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਥਾਣੇ ਦਾ ਸਿਪਾਹੀ ਜਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਮਿਲ ਪਿਆ। ਉਹ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਥਾਣੇਦਾਰ ਸਾਹਬ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ।

“ਜੈ ਹਿੰਦ ਜਨਾਬ।” ਸਿਪਾਹੀ ਜਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਸਲੂਟ ਮਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਜੈ ਹਿੰਦ, ਬਈ ਜਗਰਾਜ ਸਿਆਂ... ਅੱਜ ਕਿੱਧਰ?” ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਜੀ ਮੰਡੀ ਤੋਂ ਸਬਜ਼ੀ ਲੈਣ ਆਇਆ ਸੀ।”

“ਅੱਛਾ...।”

“ਭਾਬੀ ਜੀ, ਸੱਸ ਰੀ ਕਾਲ।” ਜਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸਵਿਤਾ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿਹਾ।

“ਸੱਸ ਰੀ ਕਾਲ।” ਸਵਿਤਾ ਨੇ ਜਗਰਾਜ ਨੂੰ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਬੱਲੇ ਅੱਜ ਤਾਂ ਗੁਡੀਆ ਵੀ ਨਾਲ ਹੈ।” ਜਗਰਾਜ ਨੇ ਨੇਹਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

“ਨਮਸਤੇ ਅੰਕਲ।” ਨੇਹਾ ਨੇ ਜਗਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਨਮਸਤੇ ਬੇਟਾ, ਬੜੀ ਪਿਆਰੀ ਗੁਡੀਆ ਹੈ... ਕਿਹੜੀ ਕਲਾਸ 'ਚ ਹੋ ਗਈ ਬੇਟਾ ਜੀ?”

“ਗਿਆਰਵੀਂ 'ਚ।”

“ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ... ਜੀਓ।”

“ਚੰਗਾ ਜਨਾਬ, ਮੈਂ ਚੱਲਦਾਂ।” ਜਗਰਾਜ ਨੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਠੀਕ ਹੈ।”

ਜਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਂਦੀ ਵਾਰ ਫਿਰ ਥਾਣੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਲੂਟ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਥਾਣੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਸਬਜ਼ੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਸਬਜ਼ੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਚੰਦ ਉੱਠ ਖੜਾ ਹੋਇਆ।

“ਸੱਸ ਰੀ ਕਾਲ, ਥਾਣੇਦਾਰ ਸਾਹਬ... ਅੱਜ ਕਿੱਧਰ ਫੇਰਾ ਮਾਰਿਆ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ?” ਲਾਲਾ ਜੀ ਨੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਲਾਲਾ ਜੀ, ਆਹ ਸਬਜ਼ੀ ਲੈਣ ਆਏ ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ।”

“ਜੀ ਸਦਕੇ ਲਉ ਜਨਾਬ, ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਹੈ... ਅੱਜ ਤਾਂ ਮੇਮ ਸਾਹਬ ਤੇ ਗੁੜੀਆ ਵੀ ਆਈਆਂ ਨੇ, ਧੰਨ ਭਾਗ ਸਾਡੇ... ਉਏ ਛੋਟੂ ਤਿੰਨ ਕੱਪ ਚਾਹ ਲਿਆ।” ਲਾਲਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਹਰੀ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਨਹੀਂ-ਨਹੀਂ ਲਾਲਾ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਚਾਹ ਨਹੀਂ ਪੀਣੀ।” ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਾਹ ਪੀਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਨਾ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਪਰ ਸਾਡੀ ਗੁੜੀਆ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਆਈ ਹੈ... ਅੱਜ ਤਾਂ ਚਾਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣਾ ਮੈਂ...।” ਲਾਲਾ ਜੀ ਨੇ ਚਾਹ ਮੰਗਵਾ ਲਈ।

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਲਾਲਾ ਜੀ ਦੀ ਚਾਹ ਪੀ ਕੇ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਆਏ।

“ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਜੀ ਅੱਡੀ 'ਚ ਦਰਦ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਤੁਰ-ਤੁਰ ਕੇ।” ਸਵਿਤਾ ਨੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸ ਦਿੰਦੀ... ਆਪਾਂ ਗੱਡੀ ਲੈ ਆਉਂਦੇ।”

“ਅੱਜ ਹੀ ਹੋਇਆ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ... ਜੇ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਦੱਸ ਦਿੰਦੀ।”

“ਚੱਲ ਕੋਈ ਨਾ, ਆਪਾਂ ਰਿਕਸ਼ਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।”

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੌਕ ਤੇ ਖੜੇ ਰਿਕਸ਼ਾ ਚਾਲਕ ਨੱਥੂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ।

“ਉਏ ਰਿਕਸ਼ਾ...?”

“ਜੀ ਜਨਾਬ...।”

“ਮੈਡਮ ਅਤੇ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਘਰ ਤੱਕ ਛੱਡ ਕੇ ਆ।”

“ਠੀਕ ਏ ਜਨਾਬ।” ਨੱਥੂ ਨੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਸੀ।

“ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ...?”

“ਜਨਾਬ ਕਿਉਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।” ਨੱਥੂ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਠੀਕ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਛੱਡ ਆ।”

“ਬੈਠ ਗੁੜੀਆ...!” ਨੱਥੂ ਨੇ ਨੇਹਾ ਨੂੰ ਰਿਕਸ਼ੇ ਤੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਸਵਿਤਾ ਅਤੇ ਨੇਹਾ ਦੋਵੇਂ ਰਿਕਸ਼ੇ ਤੇ ਬੈਠ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪੈਦਲ ਤੁਰਦਾ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਅੱਜ ਫੇਰ ਸਵਿਤਾ ਅਤੇ ਨੇਹਾ ਦਾ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ।

“ਨੇਹਾ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾਇਆ ਕਰ।” ਸਵਿਤਾ ਨੇ ਨੇਹਾ ਨੂੰ ਦੇਰ ਨਾਲ ਘਰ ਆਉਣ ਤੇ ਡਾਂਟਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਮੰਮੀ... ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਖਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਲੱਗਾ।” ਨੇਹਾ ਨੇ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਤੂੰ ਹੁਣ ਬੱਚੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ... ਜਵਾਨ ਹੋ ਗਈ ਏਂ।”

“ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਚੱਲੀ ਹਾਂ ਪਾਪਾ ਕੋਲ ਥਾਣੇ।” ਨੇਹਾ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾ ਥਾਣੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ।

“ਨਾ ਪੁੱਤ... ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ।” ਸਵਿਤਾ ਨੇ ਨੇਹਾ ਨੂੰ ਰੋਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਪਾਪਾ ਨਾਲ ਆ ਜਾਵਾਂਗੀ, ਤੁਸੀਂ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ।” ਨੇਹਾ ਸੱਚੀਂ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਈ।

“ਰੁਕ ਨੇਹਾ...!”

“ਇੱਥੇ ਵੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਮਾਰਨਾ ਪੈਣਾ, ਪਾਪਾ ਨਾਲ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਨੂੰ।”

“ਠੀਕ ਏ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਪਾਪਾ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ... ਜਲਦੀ ਆ ਜਾਵੀਂ।”

“ਠੀਕ ਏ।” ਇਤਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਨੇਹਾ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਰਾਤ ਦੇ 9 ਵੱਜ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਨੇਹਾ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾ ਦੇ ਥਾਣੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੇਜ਼-ਤੇਜ਼ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਤੁਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਜੋ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਸੀ। ਇਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੁਰ ਕੇ ਹੀ ਨੇਹਾ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਚ ਦਰਦ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਚੱਕ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕੀ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਰਿਕਸ਼ੇਵਾਲਾ ਨੱਥੂ ਖੜਾ ਸਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨੇਹਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ। ਉਹ ਨੱਥੂ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ,

“ਅੰਕਲ, ਪਾਪਾ ਦੇ ਥਾਣੇ ਜਾਣਾ ਹੈ।”

ਨੱਥੂ ਨੇ ਨੇਹਾ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਦੇਖਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਉਸਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨੇਹਾ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤਾੜ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਗੰਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਨੇਹਾ ਦੇ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਘੂਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨੇਹਾ ਡਰ ਗਈ ਪਰ ਨੱਥੂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਨੇਹਾ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਘੂਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਨੇਹਾ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਨੱਥੂ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਦੌੜ ਕੇ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਚੰਦ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵੱਲ ਚਲੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਨੱਥੂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਡਰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਚੰਦ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਨੇਹਾ ਨੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ।

“ਨਮਸਤੇ ਅੰਕਲ।” ਨੇਹਾ ਨੇ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਲਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਨਮਸਤੇ... ਤੂੰ ਥਾਣੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ?” ਲਾਲੇ ਨੇ ਨੇਹਾ ਨੂੰ ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ।

“ਹਾਂ ਜੀ, ਮੈਂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬੇਟੀ ਹਾਂ।” ਨੇਹਾ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਬੈਠ ਬੈਠਾ... ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ, ਅੱਜ ਇੰਨੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਕੱਲੀ ਕਿਵੇਂ ਘੁੰਮ ਰਹੀ ਏਂ?”

“ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਅੰਕਲ... ਪਾਪਾ ਕੋਲ ਥਾਣੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ...!” ਨੇਹਾ ਨੇ ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਲਾਲੇ ਨੂੰ ਦੱਸਣੀ ਵਾਜਿਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ।

“ਠੀਕ ਹੈ, ਬੈਠ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਜਾਵੀਂ।”

ਨੇਹਾ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਲਾਲੇ ਦਾ ਨੌਕਰ ਹਰੀ ਅੰਦਰੋਂ ਪਾਣੀ ਲੈਣ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਲਾਲਾ ਵੀ ਉੱਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਅੰਦਰ ਚਲਾ ਗਿਆ।

“ਉਏ ਹਰੀ, ਦੇਖਿਆ ਥਾਣੇਦਾਰ ਦਾ ਪਟਾਕਾ...!!!” ਲਾਲੇ ਨੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਅੱਖ ਮਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਸਹੀ ਕਿਹਾ, ਲਾਲਾ ਜੀ।” ਨੌਕਰ ਵੀ ਨੇਹਾ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਉਤਾਰ ਚੁਕਿਆ ਸੀ।

“ਸਾਲੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਾਲ ਖਾ-ਖਾ ਕੇ ਘਰੇ ਤਗੜਾ ਮਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।” ਲਾਲੇ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਹਰੀ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਹੱਸ ਪਿਆ ਤੇ ਲਾਲੇ ਦਾ ਵੀ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬੈਠੀ ਨੇਹਾ ਦੇ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਪੈ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਉਹ ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਪਾਣੀ-ਪਾਣੀ ਹੋਈ ਪਈ ਸੀ। ਉਹ ਪਾਣੀ ਪੀਤੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੀ ਉੱਥੋਂ ਜਾ ਚੁਕੀ ਸੀ।

ਨੇਹਾ ਕਾਹਲੀ-ਕਾਹਲੀ ਥਾਣੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਥਾਣੇ ਦੇ ਗੇਟ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਸਿਪਾਹੀ ਜਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਮਿਲ ਗਿਆ।

“ਅੰਕਲ ਜੀ ਸੱਸ ਰੀ ਕਾਲ।” ਨੇਹਾ ਨੇ ਸਿਪਾਹੀ ਜਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਸੀ।

“ਸੱਸ ਰੀ ਕਾਲ।” ਜਗਰਾਜ ਨੇ ਨੇਹਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਛਾਣਿਆ।

“ਜੀ ਮੈਂ ਥਾਣੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬੇਟੀ ਹਾਂ।”

“ਅੱਛਾ, ਅੱਛਾ ਤੂੰ ਜਨਾਬ ਦੀ ਬੇਟੀ ਏਂ।” ਜਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਹਾਂ ਜੀ, ਪਾਪਾ ਕਿੱਥੇ ਨੇ?” ਨੇਹਾ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਉਹ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਬਾਹਰ ਗਏ ਨੇ... ਤੂੰ ਬੈਠ ਬੱਸ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਹੋਣੇ ਨੇ।” ਜਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਥਾਣੇ 'ਚ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਨੇਹਾ ਨੂੰ ਬੈਠਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਜੀ...।”

ਨੇਹਾ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠੀ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਗਰਾਜ ਠੀਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠਾ ਉਸਨੂੰ ਤਾੜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਦੇ ਫਾਈਲ ਤੇ ਕੁਝ ਲਿਖਦਾ ਅਤੇ ਕਦੇ ਨੇਹਾ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਹੱਸ ਪੈਂਦਾ। ਉਸਦਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਨੇਹਾ ਦੇ ਜਿਸਮ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨੇਹਾ ਨੂੰ

ਬੜੀ ਬੇਚੈਨੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਇਕ-ਇਕ ਪਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਾਂਗ ਬਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਨੇਹਾ ਡਰ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਸੁੰਗੜ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਪਰ ਜਗਰਾਜ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਨੇਹਾ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤਾੜ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਨੇਹਾ ਦਾ ਦਿਲ ਰੋਣ ਨੂੰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਉਸਦੇ ਹੰਝੂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਸਨ।

ਥਾਣੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਨੇਹਾ ਦੌੜ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਲਿਪਟ ਗਈ। ਉਸਦਾ ਰੋਣ ਨਿਕਲ ਆਇਆ। ਨੇਹਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਹੰਝੂ ਵਹਿ ਤੁਰੇ।

“ਕੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਬੇਟਾ...?” ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਾਪਾ।”

“ਲੱਗਦੈ ਅੱਜ ਫੇਰ ਮੰਮੀ ਨਾਲ ਜੰਗ ਹੋਈ ਏ।” ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੇਹਾ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਜੀ...!” ਨੇਹਾ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਕ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਨਿਕਲਿਆ।

“ਕੋਈ ਨਾ... ਚੱਲ ਘਰ ਚੱਲੀਏ।”

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਘਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਏ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਨੇਹਾ ਨੂੰ ਨੱਥੂ ਦੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਅੱਖਾਂ, ਲਾਲੇ ਦੀਆਂ ਗੰਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਜਗਰਾਜ ਦੀ ਭੈੜੀ ਤੱਕਣੀ ਡਰਾਉਣ ਲੱਗੀ। ਨੇਹਾ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਘਰ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਲਿਪਟ ਗਈ ਅਤੇ ਭੁੱਬਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗੀ।

“ਕੀ ਹੋਇਆ ਪੁੱਤ...?” ਸਵਿਤਾ ਨੇ ਨੇਹਾ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਵਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮੰਮਾ।”

“ਕੀ ਹੋਇਆ, ਮੇਰੀ ਗੁੜੀਆ ਅੱਜ ਰੋਈ ਕਿਉਂ?”

“ਗੁੜੀਆ...!!!”

“ਹਾਂ ਸਾਡੀ ਗੁੜੀਆ।” ਸਵਿਤਾ ਨੇ ਨੇਹਾ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਮੰਮਾ ਮੈਂ ਗੁੜੀਆ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਹਾਂ... ਜ਼ਾਲਮ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ ਤਾਂ ਇਕ ਮਾਸ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਹਾਂ।” ਨੇਹਾ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਮਝ ਆ ਚੁਕੀ ਸੀ।

“ਲੱਗਦੈ ਮੇਰੀ ਧੀ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ‘ਨਜ਼ਰਾਂ’ ਨਾਲ ਵਾਸਤਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ ਅੱਜ।”

“ਜੀ ਮੰਮਾ।”

ਸਵਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਜੱਫੀ ਪਾ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਗਲਵਕੜੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਗੁੜੀਆ ਨੂੰ ਜ਼ਾਲਮ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।

ਕੰਨਿਆ-ਪੂਜਨ

ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਬੱਸ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਅੱਡੇ ਤੇ ਉੱਤਰੀ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ,

“ਮਾਸੀ ਜੀ, ਸੱਸ ਰੀ ਕਾਲ।”

“ਸੱਸ ਰੀ ਕਾਲ, ਪੁੱਤ।” ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਮਾਸੀ ਜੀ, ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਕਿੱਧਰੋਂ...?” ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਤੋਂ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ,

ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬੈਗ ਠੀਕ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਕੀ ਦੱਸਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਪੁੱਤ... ਰਾਤੀਂ ਬਲਕਾਰ ਦੀ ਵਹੁਟੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਚਾਨਕ ਵਿਗੜ ਗਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ, ਉੱਥੋਂ ਹੀ...!”

ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਅਜੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਗੱਲ ਟੋਕਦਿਆਂ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਕੀ ਹੋਇਆ ਬਲਕਾਰ ਦੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ...?”

“ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪੁੱਤ।”

“ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਆਥਣੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਖੜੀ ਸੀ।”

ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਗੱਲ ਤੇਰੇ ਤੱਕ ਹੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਸੁਰਜੀਤ ਪੁੱਤਰ, ਵੈਸੇ ਵੀ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਵਾਂਗ ਹੈਂ... ਇਸ ਲਈ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਦੀ ਹਾਂ।”

“ਮਾਸੀ ਮੈਂ ਕਦੇ ਘਰ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀ ਐ...?” ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਮਾਸੀ ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਤਾਂ ਹੀ ਤੇ ਤੈਥੋਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਲੁਕਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਕੁਝੇ।” ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਤੇ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਜਾਪਦਾ ਸੀ।

“ਬਲਕਾਰ ਦੀ ਵਹੁਟੀ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ...?” ਸੁਰਜੀਤ ਮਾਸੀ ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਤੋਂ ਜਲਦ ਹੀ ਅਸਲ ਗੱਲ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।

“ਰਾਤੀਂ ਵਹੁਟੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਚਾਨਕ ਵਿਗੜ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਏ... ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਚੈਕਅਪ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਫਿਰ...!!!”

“ਫਿਰ...?” ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਹਾਂ ਪੁੱਤ, ਇਸ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕਲੈਣੀ ਦੀ ਕੁੱਖ ਚ ਪੱਥਰ ਹੀ ਸੀ।” ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਦੁਖੀ ਮਨ ਨਾਲ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

“ਫਿਰ...?”

“ਫਿਰ ਕੀ ਪੁੱਤ... ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਰੋਗ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ...।” ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਦੇ ਕੰਨ ਕੋਲ ਹੋ ਕੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਕਿਹਾ।

“ਅੱਛਾ...!”

“ਹਾਂ ਪੁੱਤ...।”

“ਪਰ...!” ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ।

“ਪੁੱਤ, ਹੋਰ ਰਸਤਾ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਭਾਗ ਮਾੜੇ ਆ। ਇਸ ਕਲਜੋਗਣ ਨੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪੱਥਰ ਹੀ ਪੱਲੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਸਾਡੇ।”

“ਹੂੰ...!”

“ਤੂੰ ਹੀ ਦੱਸ... ਹੋਰ ਕੀ ਕਰਦੇ ਅਸੀਂ?” ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਰਜੀਤ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।

“ਹੁਣ ਵਹੁਟੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਿਵੇਂ ਆਂ...?” ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਦੀ ਨੂੰਹ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ।

“ਉਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ... ਡਾਕਟਰ ਕਹਿੰਦਾ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗਾ।” ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਤਸੱਲੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਮਾਸੀ ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁਝ ਯਾਦ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਾਸੀ ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ,

“ਮਾਸੀ ਅੱਜ ਤਾਂ ਕੰਜਕਾਂ ਪੂਜਨ ਦਾ ਦਿਨ ਆ... ਤੁਸੀਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖਵਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ...?”

“ਨਾ ਪੁੱਤ... ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਰਾਤ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਚੱਕਰਾਂ 'ਚ ਹੀ ਫ਼ਿਰਦੇ ਪਏ ਹਾਂ... ਹੁਣ ਜਾ ਕੇ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਧਿਆਣੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਠਿਆਂ... ਤੇ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕੰਨਿਆ-ਪੂਜਨ।” ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਫ਼ਿਰਕਮੰਦ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਹਾਂ-ਹਾਂ, ਮਾਸੀ ਇਹ ਵੀ ਦਾਨ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਇਸ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਦਾਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪੁੰਨ ਲੱਗਦੈ।” ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਾਸੀ ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਨਾਲ

ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਹਾਂ ਪੁੱਤ... ਤੂੰ ਸੱਚ ਕਹਿਣੀ ਏਂ, ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਦਾਨ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁਣਾਂ ਵੱਧ ਕੇ ਮਿਲਦੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ...” ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਨਾਲੇ ਮਾਸੀ ਵੱਸਦੇ ਘਰਾਂ ਚ, ਕੁੜੀਆਂ-ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।” ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਠੀਕ ਆਖਦੀ ਏਂ ਪੁੱਤ।”

“ਚੰਗਾ ਮਾਸੀ, ਮੈਂ ਚੱਲਦੀ ਹਾਂ... ਮੈਂ ਵੀ ਕੰਨਿਆ-ਪੂਜਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਜੇ।” ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਚੰਗਾ ਪੁੱਤ... ਮੈਂ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੰਨਿਆ-ਪੂਜਨ ਦਾ...” ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਆਪਣਾ ਬੈਗ ਚੁੱਕ ਕੇ ਘਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਈ।

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਦਾ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਉਮਰੋਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਰਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਬੇਸ਼ੱਕ ਨਵਾਂ ਨਾਮ ਹੈ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਝ ਨਜ਼ਮਾਂ ਸਦਕਾ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਕ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਛਪ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਤਿਆਰੀ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਹੱਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਗਿਣਨਯੋਗ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਰਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪ ਦਾ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਕ ਗੱਲ ਬੜੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਰਚੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪ ਦਾ ਪੱਧਰ ਬਹੁਤਾ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਰਚੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਸਰੋਕਾਰ ਉਹੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੱਖ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਆਮ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਪੱਧਰ ਵੀ ਬਹੁਤਾ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਂ, ਇਕ ਦੋ ਨਾਮ ਅਜਿਹੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਕੇਸਰਾ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੇਸਰਾ ਰਾਮ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੇਸਰਾ ਰਾਮ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿਸਾਰ ਵਿਖੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਸਲਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਗਿਣਨਯੋਗ ਹੀ ਜਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਲਵੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪਕਾਰ ਹਨ ਬਲਕਿ ਮਸਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕਤਾ ਦੀ ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਿਰਜਣਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ/ਹੈ, ਉਹ ਗਾਇਬ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ

ਕੋਈ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਵੱਸਣਾ, ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਅੰਤਰ-ਸੰਵਾਦ, ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਵਿਉਪਾਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਯੋਗਦਾਨ ਆਦਿ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗ਼ੈਰ-ਪੰਜਾਬੀ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸਿਰਜਣਾ ਸੀ/ਹੈ ਬਲਕਿ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਇਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਹੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਇਹ ਧਰਮ ਸੀ/ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿਰਜਦੇ/ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਦੇ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਅਵੇਸਲਾਪਨ ਸਿਰਫ਼ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਬਲਕਿ ਮੁੱਖ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗ਼ੌਰ ਕੀਤਿਆਂ ਇਹ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਅਮੀਰ ਵਿਰਾਸਤ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਸ ਅਮੀਰ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਗਲਪਕਾਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੱਛਲੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਉੱਤੇ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਸਮਝ ਆਵੇਗੀ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਂ ਕਿੰਨਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਭਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਦਾ ਜੋ ਕਿਰਦਾਰ ਬਣਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਕੀ ਗੁਣ-ਔਗੁਣ ਹਨ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬਿਰਤਾਂਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲਗਭਗ ਚੁੱਪ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਛੱਡ ਦੇਈਏ, ਪਿਛਲੀ ਇਕ ਸਦੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਿਆ? ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਗਲਪਕਾਰਾਂ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਾਵੁਕ/ ਉਲਾਰਭਾਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਸੰਤੁਲਿਤ ਭਾਵ ਵਾਲੀ ਜੋ ਰਚਨਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਜੇ ਉਸਦਾ ਸੁਹਿਰਦ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਹੈ।

ਖ਼ੈਰ, ਇਹ ਮਸਲਾ ਖ਼ਾਸਾ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਇਕ ਲੰਮਾ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਸੰਵਾਦ ਨੂੰ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਦੇ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਉਮਰੋਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਦਾ ਪਲੇਠਾ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਰਜ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਿਆਂ/ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਵਿਚਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਸਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਮਸਲੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਜਾਤ-ਜਮਾਤ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਬਲਕਿ ਮਾਨਵੀ ਸਮਾਜ ਦੀ

ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਸਦਾ ਅੰਜ਼ਾਮ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ? ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਮਾਨਵੀ ਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਜੀਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਗੁਣ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਬਲਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਦੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਉਸ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਨਵੀ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਹੀਣਾ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਹਾਣੀ 'ਸਰਪੰਚ' ਨੂੰ ਹੀ ਲੈ ਲਈਏ ਤਾਂ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲਾ ਕੇਂਦਰੀ ਪਾਤਰ ਇਸ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੀਤੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਵਾਰ ਉਹ ਸਰਪੰਚ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਸਰਪੰਚ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੈਟੇਗਰੀ ਵਿਚੋਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਉਸ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਪਛਾਣ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੰਢਾ ਸਕੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਇਕ 'ਚੰਗਾ ਫ਼ੈਸਲਾ' ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਜਮਾਤ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਰਹੀ ਹੈ, ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ? ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਇਸੇ ਹੀ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲਾ ਕਿਰਦਾਰ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਜੋ ਕਿ ਜੱਟ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੀਤੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕਾਰਨ ਆਉਂਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਰਪੰਚੀ ਦੇ ਖੁਸ਼ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਉਧੇੜ-ਬੁਣ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਸਰਪੰਚ ਵਾਲਾ ਅਹੁਦਾ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰੱਖ ਸਕੇ ? ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਲਏ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹ ਟਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸੀਰੀ 'ਨੇਕਾ' ਜੋ ਕਿ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੈਟੇਗਰੀ ਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਰਪੰਚੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਜਿੱਤਵਾ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅੰਤ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ 'ਨੇਕਾ' ਸਰਪੰਚ ਬਣ ਕੇ ਵੀ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦਾ ਸੀਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਹੁਕਮ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ:

“ਉਏ ਸਰਪੰਚਾ... ਡੰਗਰਾਂ ਦਾ ਗੋਹਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਆਵੀਂ ਅੱਜ...?” ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲੋਰ ਵਿਚ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ।

“ਜੀ...।” ਨੇਕੇ ਨੇ ਮੱਠੀ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ।

ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਹੱਸ ਪਏ ਅਤੇ ਨੇਕਾ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਫ਼ ਕਰਦਾ ਡੰਗਰਾਂ ਦੇ ਬਰਾਂਡੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਿਆ।

ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਉਸ

ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ/ ਹਉਮੈਂ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਉਲੰਘਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਾਨਵੀ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਛਾਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਹਾਣੀਆਂ 'ਸ਼ਹੀਦ', 'ਅਦਾਕਾਰਾ', 'ਮੇਮ ਸਾਹਬ', 'ਦੇਵ ਪੁਰਸ਼', 'ਸੌਦਾ', 'ਕਊਨ ਜਾਨੈ ਪੀਰ ਪਰਾਈ', 'ਗੁੜੀਆ' ਅਤੇ 'ਕੰਨਿਆ-ਪੂਜਨ' ਵਿਚ ਵੀ ਇਸੇ ਹੀ ਸਰੋਕਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰੋਕਾਰ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈ; ਭਾਵ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨਫੀ ਪੱਖ ਵਾਲਾ ਕਿਰਦਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਤਰ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਸ ਸੂਤਰ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਉਂ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਜਵਾਬ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਉਸ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਵੀ ਕਿਤੇ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਹਾਣੀਆਂ ਫ਼ੌਜੀ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਰੋਕਾਰ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਂ, 'ਅਧੂਰੇ ਸੁਪਨੇ' ਅਤੇ 'ਬੇਨਾਮ ਰਿਸ਼ਤਾ' ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਨੇ ਉਸ ਫ਼ੌਜੀ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸਾਰਿਆ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਖ਼ਤ ਫ਼ੌਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਮਾਨਵੀਅਤਾ ਵਾਲੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਾਲੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਕੀਮਤ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੋਕਾਰ ਪਿਆਰ ਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਟਾਈਟਲ ਕਹਾਣੀ ਭਾਵ 'ਉਮਰੋਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ' ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮੁਖੀਆ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਚੰਗੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਹੀਲਾ-ਵਸੀਲਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਮਾਜਕ-ਰਾਜਸੀ ਹਾਲਾਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਗਵਾ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲਾ ਕਿਰਦਾਰ ਜੀਤਾ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ-ਲਿਖਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੀ ਲਗਦੀ ਵਾਅਹ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ, ਚੰਗੇ ਨੰਬਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕ੍ਰਿਸਟ ਨੀਤੀਆਂ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਘਰ ਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਦੇ ਕਿਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁਬ

ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਉਹ ਘਰਦਿਆਂ ਦਾ 'ਸੌਖਾ-ਸਾਹ' ਦਿਵਾਉਣ ਵਿਚ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗਵਾ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੀ ਲਾਸ਼ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਪਿੱਛੇ ਘਰਦਿਆਂ ਦਾ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੀ ਸੁੰਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਅੱਜ ਕੱਲ ਦੇ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੀ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਬਲ ਹਨ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਅਤੇ ਉਹ ਜਦੋਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਣਹੋਣੀ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਹੁੜਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਹੋਰਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਸਰੋਕਾਰ ਵਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਸਾਡਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਦਾ ਪਲੇਠਾ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਬਣਤਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕਈ ਕਮੀਆਂ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੀਆਂ ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਕੋਲ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਕੋਲ ਕਹਾਣੀ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਮੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਰੰਭ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਸ ਵੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਸਦੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹਾਂਗੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਵਾਂਗੂ 'ਫਿਕਰਾ ਜੋੜ ਕੇ ਖੂਬ ਦਰੁਸਤ ਕੀਤਾ' ਵਾਲੀ ਧੁਨੀ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲੇਗੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਲਈ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਨੂੰ ਢੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਣ ਲਈ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ
ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ,
ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ।

ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕਦੋਂ ਮੇਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ 'ਉਮਰੋਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ' ਕਹਾਣੀ- ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਜਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਮਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਫ਼ਖ਼ਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। 'ਉਮਰੋਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ' ਕਹਾਣੀ ਮੈਂ ਸ਼ਾਇਦ 2008 ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਸੀ ਪਰ ਦੂਜੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਲੇਖਨ ਸਥਾਨ, ਕਦੇ ਰੋਲਗੱਡੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਕਦੇ ਲੋਹ- ਲੱਦਾਖ਼ ਦੀਆਂ ਬਰਫ਼ੀਲੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ।

ਇਹਨਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਮੇਰੇ ਫ਼ੌਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸੁਣੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਸਾਬੀ ਜਦੋਂ ਫ਼ੌਜੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੂ-ਕੇਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨ ਡਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿਵਲ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਲੋਕ ਇਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਪਰ ਫ਼ੌਜੀ ਜੀਵਨ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਪਾਤਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਜਵਾਨ ਹੀ ਹਨ।

ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਮੇਰੇ ਪਿਛ ਵਾਪਰੀ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਣਿਆ। 'ਉਮਰੋਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ' ਕਹਾਣੀ ਉਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਪਾਤਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਪਿਛ ਦੇ ਲੋਕ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵੀ ਅਸਲ 'ਚ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ('ਉਮਰੋਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ' ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਨਾਇਕ) ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਹੁਣ ਪਾਠਕ ਹੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

SAPATRISHI PUBLICATIONS
24/9, Industrial Area, Phase -2
Near Tribune Chowk, Chandigarh
Tel.: 0172-5002591, 094630-88272
E-mail: sapatrishi94@gmail.com
www.sapatrishipublications.in

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ

www.PunjabiLibrary.com

ਉਮਰੋਂ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ

